

АКЦЕНТ

ШЕВЧЕНКО
І КИЇВЩИНА

стор. 4-5

НАЦІОНАЛЬНА
ПАМ'ЯТЬ

СИМИРЕНКО VS
МІЧУРІН

стор. 6-7

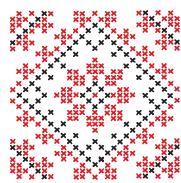
НАРОДНА
ТВОРЧИСТЬ

ЮВІЛЕЙ
ПОШИВАЙЛА

стор. 8

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№11 | 16 березня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

НАЙВИЩЕ ШАНУВАННЯ

стор. 3

4182015719400131 11

НАШ ІНДЕКС 60969 ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА НА 2018 РІК: 6 МІСЯЦІВ — 199,58 ГРН.; 9 МІСЯЦІВ — 299,57 ГРН.

Президент України Петро Порошенко вручає Шевченківську премію Сергію Плохив. Фото: www.president.gov.ua

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦИРК УКРАЇНИ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Однією з візитівок культурно-мистецького життя України є Київський цирк, якому за вагомі творчі здобутки у 1998 році Указом Президента України надано статус Національного цирку України.

Захопливими є нові програми – «Цирк на воді» (2017), «Сонячні чари» (2017) та «Слон і смугастий рейс» (2018). У казці-мандрівці «Сонячні чари» поєднані основні жанри циркового мистецтва – від акробатів, жонглерів та повітряних гімнастів до дресирувальників тварин. Наймовірним є атракціон з великими бенгальськими тиграми та африканськими левами, за участі величезної кількості артистів і тварин.

Брендом Київського цирку є естрадний оркестр. Головним диригентом і керівником джаз-оркестру Національного цирку є народний артист України М. Резницький. Він ретельно працює з музикантами над партитурами номерів і циркових спектаклів. М. Резницький є автором музики, написаної для багатьох циркових програм і спектаклів. Випускник Тбіліської консерваторії віртуозно грає на саксофоні.

Інтерес глядачів викликає унікальний за складністю та видовищністю атракціон із дресированими хижими звірами, створений подружжям Людмили і Володимира Шевченків, прем'єра якого відбулась у 1967 році. Загалом артисти Київського цирку продемонстрували глядачам 18 атракціонів із хижими тваринами.

Широко відомим в Україні і за кордоном був атракціон «Ми і тигри». На гастрольях у Франції, які відбулися на початку 80-х років минулого століття, тодішній мер Парижа Жак Ширак нагородив Володимира та Людмилу Шевченків золотою Почесною медаллю міста Парижа.

Видатні українські дресирувальники, народні артисти СССР

і Української РСР створили неповторний стиль дресури хижаків, запрошуючи звірів під час атракціону до співучасті. Метод створює на манежі атмосферу розкритості й імпровізації. Глядачів приваблює те, що дресирувальники не вимагають від звірів сліпої покірності. Мистецькі традиції Володимира і Людмили Шевченків продовжують учні – Микола та Юлія Козирєви.

Проблема атракціонів із тваринами у столичному цирку стала об'єктом обговорення у владних структурах, ЗМІ. У зв'язку з оголошенням у 2016 році Міністерством культури України конкурсу на посаду генерального директора Державного підприємства «Національний цирк України» збільшилася кількість безпідставних звинувачень, спрямованих на дискримінацію керівництва столичного цирку щодо умов утримання тварин та методики їхнього дресирування цирковими артистами. Проте, враховуючи компетентну точку зору фахівців у царині циркового мистецтва, можна стверджувати, що тварини в цирку оточені турботою і любов'ю, а для трюків дресирувальники використовують винятково методи безболісної дресури.

Занепокоєність громадськості Києва й України загалом викликають також наміри уряду приватизувати в країні сім цирків, серед яких і Національний, який упродовж 140 років існування досяг значних творчих звершень. Під керівництвом Л. Шевченка він демонструє відповідність своєї діяльності найвищим критеріям і зразкам світового циркового мистецтва і має підстави для підтримки колективу українським парламентом та урядовими структурами.

Анатолій ПАВКО,
професор, заслужений працівник
культури України

МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК ОТРИМАЛА СТАТУС ЦЕНТРУ ЮНЕСКО

Повернулася урядова делегація України з Парижа, де у штаб-квартирі ЮНЕСКО 1 березня відбулася офіційна церемонія підписання Угоди між урядом України та ЮНЕСКО про створення на базі Малої академії наук України Центру категорії 2 ЮНЕСКО.

«Ми раді вітати Україну і Малу академію наук у родині ЮНЕСКО. Ми високо оцінюємо ваш досвід у сфері наукової освіти і вважаємо МАН лідером в організації роботи з творчою обдарованою молоддю. Сподіваємося на плідну співпрацю і нові цікаві проекти з МАН у статусі центру ЮНЕСКО», – зазначила генеральний директор ЮНЕСКО Одрі Азуле.

МАН – перша і єдина в Україні освітянська структура, що має такий престижний статус. Створення на базі МАН Центру ЮНЕСКО з наукової освіти відкриває нові можливості: розширення контактів між науковими центрами під егідою ЮНЕСКО, участь у багатьох міжнародних освітніх проектах, захищеність із боку держави, яка приділятиме більше уваги науковій освіті для творчо обдарованих дітей.

МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК

«Діяльністю Малої академії наук ЮНЕСКО зацікавилось п'ять років тому, після того, як МАН уперше організувала тиждень молодих українських винахідників у Парижі. Потім були десятки міжнародних проектів, де наші вихованці гідно представляли Україну в різних регіонах світу. В ЮНЕСКО побачили перспективи української системи освіти у сфері наукової освіти. Як

результат – сьогодні ми підписали угоду і маємо офіційний статус Центру ЮНЕСКО. Але це – лише початок нового етапу в нашій роботі. Вже близько 20 країн нашого регіону, Африки, Латинської Америки, Азії виявили зацікавленість у вивченні та поширенні нашого досвіду», – зазначив президент МАН Станіслав Довгий.

Прес-служба МАН України

ЛАУРЕАТИ МІЖНАРОДНОЇ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ПРЕМІЇ «СВІТ ПОГРАНИЧЧЯ» ЗА 2018 РІК

Названо нових лауреатів Міжнародної літературно-мистецької премії «Світ Пограниччя».

Ця почесна відзнака заснована 2015 року громадськими організаціями «Пам'ять без кордонів» та «Чумацький віз» – із метою відзначення українських і зарубіжних письменників, науковців, перекладачів, митців, які сприяють розвитку національних мистецтв і взаємному обміну культурними цінностями, роблячи їх загальнолюдським надбанням.

Від 2018 року засновники цієї нагороди – Міжнародна літературно-мистецька Академія України, яка об'єднує письменників, перекладачів і науковців із 55 країн, та громадська організація «Чумацький віз».

Серед лауреатів попередніх років – українські письменники, перекладачі Анна Багряна, Тетяна Дзюба, Іван Корсак, Сергій Дзюба, Віктор Мельник; письменники Дмитр Христов (Болгарія), Кшиштоф Савіцкі і Войцех Пестка (Польща), Анатолій Аврутін (Білорусь), Пауль Полдвор (Румунія), Олена Ананьева (Німеччина-Україна) та перекладач Рита Кіндлерова (Чехія).

Отже, цьогорічними лауреатами стали:

1. Письменник, літературознавець, громадський діяч Михайло Слабошпицький (м. Київ) – за книгу спогадів «Протирання дзеркала»;
2. Український письменник, перекладач, головний редактор журналу «Порт-Фоліо» Михайло Блехман (Канада) – за значний творчий доробок, високопрофесійні переклади та подвижницьку популяризацію української літератури в світі;
3. Письменник, перекладач, громадський і державний діяч, засновник Дому Абая (Лондон), Міжнародного клубу Абая та міжнародного журналу «Аманат» Роллан Сейсенбаєв (Казахстан) – за визначну творчу діяльність та публікації в Україні;
4. Поет, науковець, ректор Казахського національного університету імені аль-Фарабі, академік Галимкаір Мутанов (Казахстан) – за визначну творчу та наукову діяльність і популяризацію української літератури в Казахстані;
5. Письменник і перекладач Олег Гончаренко (Україна) – за книжку перекладів «Нова Братина» і тривалу подвижницьку

роботу в царині літератури, прокладання культурних містків між народами й державами;

6. Письменник, перекладач, громадський діяч, організатор міжнародного фестивалю верхньолужицької культури та літератури в м. Баутцен (Будишин) Бенедикт Дирліх (Німеччина) – за визначний внесок у світову літературу та популяризацію української поезії в Німеччині;
7. Поет і перекладач Мілан Грабал (Чехія) та перекладач, україніст, доктор мистецтвознавства Петр Каліна (Чехія) – за високохудожні поетичні переклади творів сучасних українських поетів;
8. Письменник, публіцист, кінорежисер та громадський діяч Станіслав Маринчик (Україна) – за значний творчий доробок і популяризацію української літератури за кордоном;
9. Письменник, журналіст, критик Віталій Леус (посмертно) (Україна) – за вагомий творчий доробок та значний внесок у популяризацію української літератури.

Наталія ГРАНИЧ,
письменниця, голова журі
м. Луцьк

НАЙКРАЩІ В ЖИТТІ

Це був переліт із Варшави до Берліна. Приємний літній ранок в аеропорту Шопена. Під час реєстрації на політ пані за стійкою мені повідомила, що в мене квиток без багажу і що оплатити його коштує 500 злотих або 120 євро. Я летіла на літературну подію, тому квиток мені купили організатори.

Любов ЯКИМЧУК

Вони забули спитати про багаж і повідомити деталі перельоту, а я сама, маючи на найближчі пару місяців цілий стосик квитків на понад десяток міст, цього не проконтролювала. І я подумала, чи коштують мої заборонені для ручної поклажі предмети, із якими я опинилася того сонячного ранку перед стійкою реєстрації, стільки, щоб оплатити весь багаж, який цілком можна було взяти в салон літака? Чи мені дешевше їх знову купити, коли приземлюся?

Отже, у мене була нічогенька пляшка шампуню, який могли сприйняти за рідку вибухівку, особливо якщо врахувати ще 200 мл міцелярної води, що теж робила мою косметичку важчою. Насправді шампунь та міцелярну воду можна було б змішати, збовтати й утворити хмарку піни прямо в салоні літака. Це все, на що були здатні ці рідини. А ще в мене були ножиці, і в цьому була заковка. Два кінці, два кільця і посередині цвяшок. Таким можна якщо не вбити, то поранити. Ці манікюрні ножиці з неіржавної сталі я купила 1 травня 2014 року в Луганську, коли в ньому вже були російські військові, коли були захоплені адміністративні будівлі. Вічногострі ножиці обрізали кутикулу на моїх нігтях, коли із власних квартир викрадали місцевих активістів, моїх друзів. Я заплатила 150 гривень, щоб мати гарний манікюр, коли в моєму місті починалася війна. Це були найкращі в моєму житті

ножиці. Це був найгірший у моєму житті рік. Але їхня додаткова вартість полягала в тому, що це був останній предмет, який в мене залишився з Луганська. Бо вже зносилися сукенки, які я там купувала, порвалося взуття. Зрештою, не так уже й багато я звідти привезла.

2014 року я вже мешкала в Києві та приїхала до Луганська, щоб знайти відповідь на запитання, яке мені ставили мої друзі. Що там насправді відбувається? Чому люди з Донбасу здають свої міста російським військовим, чому не чинять опору БТР-ам? Тоді я провела дослідження. Розмовляла і з активістами, і з сепаратистами, і з тими, хто вийшов з полону окупантів. Тоді ж почала писати тексти, фіксуючи світ, який занепадає, який руйнується та розкладається на молекули. Це був мій рідний, мій улюблений світ, мій схід, мій степ і мої терикони. Разом із ножицями я знайшла там вірші та відповідь.

Подивіться на будь-яку війну: на Троянську чи Другу світову. Колабранти були завжди та всюди. Одні громадяни здали окупантам Трою, інші громадяни, що з Антигітлерівської коаліції, з тієї ж Франції, співпрацювали з нацистами й робили це не лише з раціональних мірку-

вань, а були емоційні та відверті, коли дарували військовим-загарбникам квіти. Я розповідала моїм друзям, що це не луганчани чи донеччани такі, це наш вид Homo sapiens такий, що йдеться про інстинкт самозбереження. Натомість наші родичі Homo neanderthalensis, найімовірніше, не були схильні до зрадництва. Вони бачили ворога або здобич і кидалися на неї. Так і помирили, розтерзані чи з проломленим черепом – усі рани спереду, коли у сапієнсів – ззаду. Можливо, тому неандертальці й вимерли як вид. Мені здається, що схильність до зрадництва, як і до брехні, є однією з адаптацій сапієнсів, завдяки чому ми досі процвітаємо та розмножуємося.

Першою з окупованого міста виїхала моя сестра. Вона поселилася в мене на дивані й тижні зо три лякала кожного незрозумілого звука. Потім вона винайняла собі кімнату і знайшла роботу. Наступними в мою винайняту однокімнатну квартиру приїхали троє – мама, тато і бабуса. Бабуся кричала уві сні, плакала вдень, а заспокоював її мій чотирирічний син. Саме тоді її хату, з якої вона виїхала, зруйнувало снарядом. Ще за кілька місяців ми дізналися, що в будинку моїх батьків живе бойовик, який воював за угруповання «ЛНР». За якийсь час я знайшла їм трьом будинок у селі та вони переїхали туди. Не скажу, що вони там дуже щасливі, але вони там у безпеці. Словом, нічого незвичного, нічого унікального, бо саме це відбувається з частиною людей під час війни.

Саме такою була ціна тих сталих ножиць із Луганська, які я дістала, сидючи у кріслі в аеропорту Шопена. Дістала, подивилася на них, та легким рухом викинула у смітник. Не потрібні мені ножиці з війни, як і ці спогади під час обрізання кутикули. Навіть ножиці з такої крутої сталі і такі вічно гострі. Найкращі в житті ножиці! Найгірші в житті ножиці.

9 березня Президент України вручав найвищу і найбільшу державну нагороду – Шевченківську премію. Церемонія нагородження відбувалась у Музеї Тараса Шевченка.

Міністр культури Євген Нищук наголосив, що цьогорічна нагорода складає 248 тисяч гривень. «І минулого року, і цього отримали ті люди, які не підлягають дискусії. Я дуже радий, що пішов цей посл. Саме від цього іде посл повернення статусу премії, повернення довіри до нагороди», – підкреслив міністр.

Президент України Петро Порошенко проголосив: «На здобуття найвищої нагороди в цій сфері претендували 70 номінантів,

Шевченківську премію з літератури отримала авторка 45 поетичних і прозових книжок, яка мешкає в Мюнхені, Емма Андієвська. Письменниця народилася в Донецьку, який у 1931 році називався Сталіно. Під час Другої світової війни вони разом із мамою виїхали до Німеччини. Пише Андієвська переважно абстрактну авангардну поезію.

ЗА ЩО ДАЛИ ШЕВЧЕНКІВСЬКУ

і лише восьмеро, я так розумію, подолали цю перемогу». А також наголосив, що переможці в категорії «Візуальне мистецтво» приїшли в чорних футболках з вимогою звільнити українського режисера, політв'язня РФ, Олега Сенцова. Президент висловив свою солідарність із ними. Власне, за кіно отримали премію четверо митців, це режисер циклу історико-документальних фільмів, присвячених Революції гідності, Володимир Тихий і оператори Юрій Грузінов, Ярослав Пілунський і Сергій Стеценко. Тихий: «Це перемога. Кіно третій рік поспіль дають шевченківську премію. Ми все одно на зйомки використовуємо цю премію. Ми така структура, яка сама на себе заробляє, яка сама на себе витрачає. Кіно виконує свою соціальну і культурну роботу. І це частина певного статусного рівня країни. Мій друг Слабошпицький, режисер, сказав, якщо у країні немає кіно, у неї немає яєць». Усе це добре і цікаво, лише останню фразу, можливо, не варто було говорити публічно.

Лауреатом у категорії «Публіцистика» став доктор історичних наук, директор Українського наукового інституту Гарвардського університету, автор книги «Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності» Сергій Плохій. Він є доволі гарним лектором і справді популяризує українську історію за кордоном. У Торонто мені випало бути присутньою на його лекції про український Голодомор.

Художник Павло Маков отримав премію за серію робіт «Утрачений рай». Маков – член Королівського товариства живописців та графіків Великої Британії, член-кореспондент Академії мистецтв України.

Лауреатом у категорії «Музичне мистецтво» стала композитор Вікторія Польова.

Про всі категорії не скажу, але на літературну частину премії нарікань чути не було. Переможці цілком заслуговують на те, щоб їхня творчість була поцінована.

Любов ЯКИМЧУК

КИЇВЩИНА У ТВОРЧОСТІ ТА ЖИТТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Про Тараса Шевченка вже багато написано, проте, виходячи з кожної книги про Кобзаря, ми дедалі більше довідемося нового.

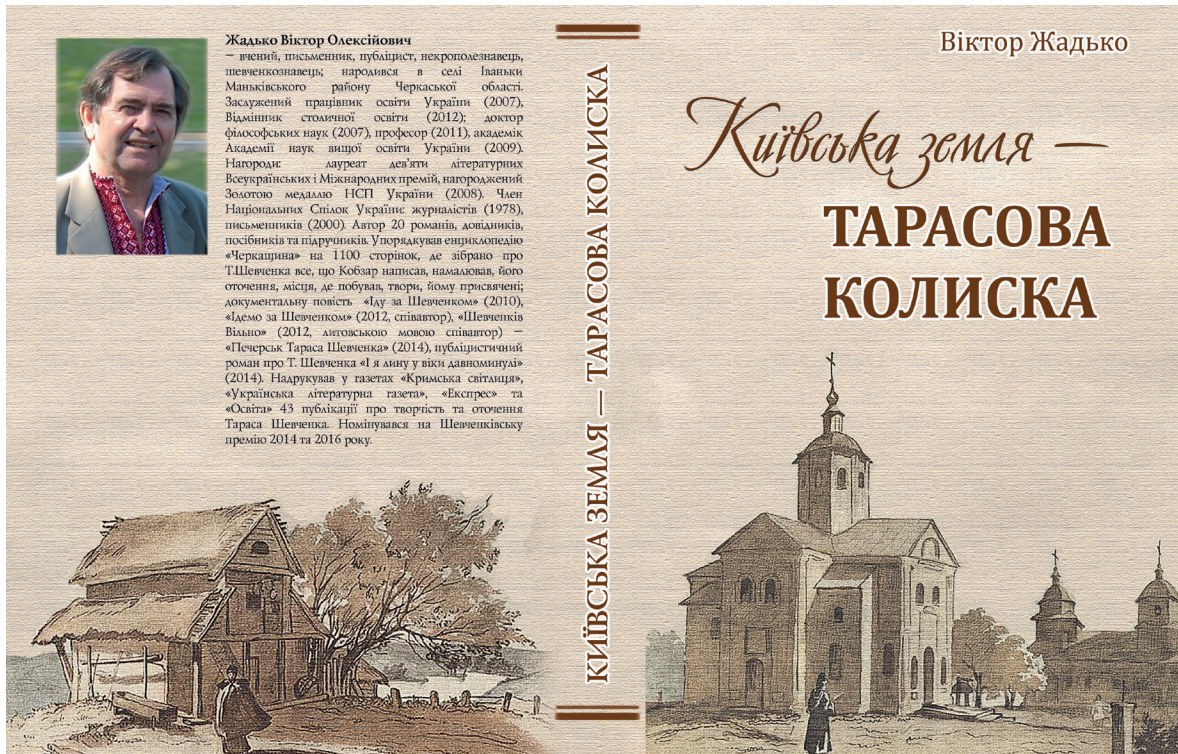
У 2017 році Державне видавництво «Преса України» надрукувало видання «Київська земля – Тарасова колиска». Працю створено на основі архівних, літературних джерел, творів Тараса Шевченка, польових досліджень. Автор книги – письменник, доктор філософських наук, професор Жадько Віктор Олексійович, який написав про Тараса Шевченка такі книги: «Енциклопедія Черкащини» (де майже все про життя і творчість Кобзаря, його оточення), «Іду за Шевченком», «Шевченків Вільно», «Печерськ Тараса Шевченка», роман про Кобзаря «І я лину у віки давно минулі», опублікував у періодичній пресі 43 статті про поета.

У рецензованому виданні розповідь про народження, відвідини та поховання Тараса Шевченка в Київській землі доповнена новими науковими й документальними матеріалами, малюнками, фотографіями (авторськими), архівними знахідками, спогадами сучасників поета і художника – такого видання ще не було. У цей період Т. Шевченко, зав'язавши знайомство з істориком, письменником та етнографом Миколою Костомаровим (1817–1885) і науковцем Миколою Гулаком (1822–1899), долучається до сходни учасників першої української таємної організації – Кирило-Мефодіївського братства, що об'єднувала цвіт київської інтелігенції.

Про відвідування Тарасом Григоровичем Києва та Київщини написано чимало, є дослідження, які згадуються далі в тексті та в бібліографії. Проте науковці, краєзнавці, та й письменники використали не всі джерела про перебування поета в тих чи інших містах і селах, не згадали багатьох місць або описали поверхово.

У запропонованому читачеві циклі художньо-документальних нарисів є факти перебування Тараса в селах і містечках Київщини, подано оповіді про Київську землю, що подарувала світові Кобзаря. Описані міста й села, які відвідував поет: Київ, Переяслав, Бориспіль, Потік, Біла Церква, Яготин, Бровари, Баршівка, Вільшана, Кирилівка, Моринці, Андруші, В'юнище та інші, де Тарас писав і малював, знайомився та спілкувався з людьми.

Київська земля з центром у Києві належить до історико-етнографічного регіону Середня Наддніпрянина й займає правий берег Дніпра, де переважно жили поля-

Жадько Віктор Олексійович – вчений, письменник, публіцист, некрополознавець, шевченкознавець, народився в селі Іваньки Маньківського району Черкаської області. Заслужений працівник освіти України (2007), Відмінник стоїтної освіти (2012), доктор філософських наук (2007), професор (2011), академік Академії наук вищої освіти України (2009). Нагороджений лауреатом дев'яти літературних Всеукраїнських Міжнародних премій, нагороджений Золотою медаллю НСП України (2008). Член Національного Спілки України журналістів (1978), письменників (2000). Автор 20 романів, довідників, публіцистики та парурістики. Упорядкував епіграфічний «Феєричний» на 1100 сторінок, де збірно про Т. Шевченка все, що Кобзар написав, намалював, його оточення, міста, де побував, твори, йому присвячені: документальну повість «Іду за Шевченком» (2010), «Ідем за Шевченком» (2012, співавтор), «Шевченків Вільно» (2012, литовською мовою співавтор) – «Печерськ Тараса Шевченка» (2014), публіцистичний роман про Т. Шевченка «І я лину у віки давно минулі» (2014). Надрукував у газетах «Кримська світлиця», «Українська літературна газета», «Експрес» та «Світа» 43 публікації про творчість та оточення Тараса Шевченка. Номінувався на Шевченківську премію 2014 та 2016 року.

ни, а також древліани, сіверяни, дуліби, тиверці, на землях яких сформувався український народ. На цій території утвердилася держава Київська Русь, кордон якої проходив по річці Рось.

Держава Київська залишила по собі спадщину історичної пам'яті, релігії та законодавства. Усе це в тій чи іншій формі прийняли всі її підпорядковані землі (Київщина, Чернігівщина, Переяславщина). У цей час почали виникати міста-фортеці для захисту від нападів кочівників. Одним з найпівденніших форпостів була Звенигородщина – батьківщина Тараса Шевченка. З XV століття частішали набіги ворогів на українські землі за ясыром, що стало основною причиною появи козацтва.

За історичними джерелами, саме в Черкаському повіті з'явилася соціальна верства – козак. Очевидно, князь Дмитро Вишневецький, староста Канівського та Черкаського повітів, заснував першу Запорозьку Січ на острові Хортиця. А відтак Козацька республіка утвердилася передусім на Наддніпрянщині.

Після Люблінської унії 1569 року козацький край опинився у складі новоствореної держави Речі Посполитої. На початок XVII століття припадає нова хвиля колонізації Наддніпрянщини: на території Звенигородщини виникають своєрідні містечка-фортеці – Хлипівка, Козацьке, Вільховець, Вільшана та інші.

У період становлення козацтва Правобережна Київщина стала ареною масових козацько-селянських заворушень (на чолі з Ко-

синським, Северином Наливайком, Марком Жмайлом, Тарасом Трясилом, Павлом Бутом (Павлюком), Богданом Хмельницьким).

Козацький устрій у XVIII столітті простежується і в гайдамаччині:

Задзвонили в усі дзвони

По всій Україні,

Закричали гайдамаки:

«Гине шляхта! Гине!»

До теми боротьби проти зовнішніх та внутрішніх ворогів Тарас Шевченко звертався протягом усього життя:

Давно те минуло, як тими шляхами,

Де йшли гайдамаки, – малими ногами

Ходив я та плакав...

Прадід Андрій та дід Іван поета, покозакувавши в Запорозькій Січі, повернулися до Кирилівки. Героїчна генеалогія простежується і в роду матері Кобзаря. Біографи схиляються до думки, що прадідом майбутнього поета був опришок, галицький гайдамака – Іван Бойко.

Як з'явилася родина Бойків у Моринцях на межі Канівського повіту Київської губернії? Очевидно, Якіма Бойка привіз його батько – учасник руху опришків. У інвентарних списках села Моринці за 1796 рік записано, що сім'я Бойків мала ниву, леваду, пару волів, пасіку з тридцяти чотирьох колод. Як бачимо, родина Тараса Шевченка мала господарство, як і більшість селян-земляків. У 1810 році стельмах та коваль Григорій Шевченко оселився в садибі засланого до Сибіру бунтаря – кріпака Копія, де 25 лютого (за старим стилем) 1814 року на-

родився геній України. 9 березня 1816 року сім'я Шевченків повернулася до Кирилівки.

На дев'ятому році Тарас залишився без матері:

Ще молодую – у могилу

Нужда та праця положила.

А на одинадцятому Тарасик залишився без батька:

Там батько, плачучи з дітьми

(А ми малі були і голі),

Не витерпів лихої долі,

Умер на панцині!

Помираючи, батько сказав: «Синіві Тарасу із мого хазяйства нічого не треба, він не буде абиким чоловіком: з його буде або щось дуже добре, або велике ледащо; для його моє наслідство або нічого не буде значить, або нічого не допоможе».

Як відомо, мати Тараса, Катерина, була лагідною, безмежно чутливою й люблячою жінкою:

У нашій раї на землі

Нічого кращого немає,

Як тая мати молодая

З своїм дитяточком малим.

Люблячою була й старша сестра Катерина, як згадував Тарас: «Вона була не тільки незабутньою сестрою, а й терплячою й ніжною нянькою». Катерина водила малого Тараса до Мотриного монастиря «на прощу». Одружившись із Антоном Красицьким, Катерина переїхала до Зеленої Діброви. Варто зазначити, що селяни цього села також були вільними козаками.

Кирилівка мала церковно-парафіальну школу, до якої батько віддав Тарасика на навчання, де першим учителем був Губський. А в 1822 році хлопчика віддали навчатися грамоти й малювання до Совгиря. Про «науку» в

Совгиря поет згодом писав: «... Всіх нас шмагали різками, промовляючи четверту заповідь». Пізніше з'явився новий учитель Богорський – ще жорстокіший, до того ж п'яниця. Шевченко тікає від нього й опиняється в Лисянці, де йому також не поталанило з учителем. Прибувши до села Тарасівка, він також не зміг навчатися. Після пошуків учителя малювання Тарас повернувся в Кирилівку до Богорського, в якого йому довелося наймитувати, однак, не витримавши знущань, він знову тікає. У 1827–1828 роках Тарас навчався малювання у кирилівського священика Кошиця – «Грицька п'яного». Бажання навчатися живопису привело Тараса в Лисянку до дяка-живописця Єфрема. Не витримавши знущань, залишив і його.

В «Автобіографії» Шевченко оповідає про свою «надежду сделаться когда-нибудь хоть посредственным маляром», а відтак у 1828 році потрапляє з Кирилівки в поміщицькі апартаменти Павла Енгельгардта. Десять років володарював над Тарасом Енгельгардт, «безперестанку іздив то до Києва, то до Вільни, то до Петербурга і тягав за собою мене для сидіння у вітальні».

Прибувши 1830 року разом з Енгельгардтами до Петербурга, майбутній поет, завдяки знайомству із земляком Іваном Сошенком, а згодом і з великим художником Карлом Брюлловим, Тарас здобуває волю. І нарешті його здібності до поезії та малювання розкрилися на повну силу.

Вільний Шевченко думками линує до України. І мрія ця здійснилася в 1843 році. «Коли їхати із Звенигородки та проїхати Гудзівку з її сумною над ставком горою-могилою, то за Поповим Рогом виїжджаєм на узгір'я, з якого видно далеко-далеко на усі боки: аж до небокраю розіслались чудові широкі лани пшениці, жита, буряків, конюшини, рапсу й рижю та бобу. На них синіють ліси, переліски, грає марево та сумують могили. Якщо стати лицем на північ, то праворуч десь у полях заховалось Козацьке, ліворуч – Майданівка, а за нею Лисянка, прямо перед очима в яру Тарасівка, за нею на рівнині – Кирилівка поруч з Будищами (з лівого боку) і Боровиковим хутором з правого боку. За Кирилівкою – Пединівка, Моринці, Вільшана, а там Журавка, Сегединці, Стеблів, Корсунь, Богуслав... Це та земля, де лунають найкращі у світі пісні, де чутно найчистішу нашу мову, де сяє найясніше між усіма сонцями сонце, яку вкрило найблакитніше небо; земля, де ходили гайдамаки «з святими ножами», – так писав у еміграції у спогадах знаменитий хорівий диригент Олександр Кошиць родом із Тарасівки.

Шевченків край – куточок України, де минуло дитинство й, почасти, юнацькі роки Тараса Шевченка. Колись то був Звенигородський повіт Київської губернії, а нині

– Звенигородський, частково Городищенський, Лисянський, Корсунь-Шевченківський райони Черкаської області.

«Пишна Шевченкова пісня, – писав Іван Нечуй-Левицький, – вилинула з розкішного краю, убраного в розкішні сади; з таких пишних садів вилинув, як соловей з гаю, Шевченків геній; його пісня така ж поетична, така пахуча, як ті звенигородські сади в весняну добу».

Краєвиди Київської землі дуже мальовничі – неосяжна, аж до обрїю, рівнина з пологими пагорбками, буйно-зеленими долинами річок, ярами та балками:

*За байраком байрак,
А там степ та могила.*

Про своє захоплення цим краєм писав сирійський архidiaкон Павло Алеппський, який разом зі своїм батьком, антіохійським патріархом Макарієм III, подорожував Наддніпрянщиною 1653 року:

«Увечері прибули до великого міста, звичай укріпленого, зі ставками та садками... Ця благословенна країна нагадує сад із гранатових дерев, настільки вона прекрасна та впорядкована!»

Вражає своєю красою і Звенигородка. Пантелеймон Куліш, віддавши їй 1840 року, захоплено писав: «Один з найгарніших мальовничих куточків України, щось ніби українська Швейцарія!».

Паркі весняні ночі, рясні дощі, родючі черноземи давали гарні врожаї хліба, городини, садовини. У садках дружно гули бджоли, у річках та численних ставках вигулювалася риба. Тут здавна було розвинене пасічництво та рибальство.

Природні умови цього благодатного краю сприяли здоров'ю та довголіттю. Ще в середині позаминого століття газета «Киевские губернские ведомости» писала про довгожителів Звенигородщини. Зокрема, 120 років прожив Г. Чирва із села Почапінці, який до ста років працював на пасіці й ще двадцять жив при дітях. Родич Тараса Шевченка – І. Маломуж (с. Керелівка) прожив 104 роки; Г. Грицай помер у 1988 році на 95 році життя; у селі Будище Є. Прісич, яка служила у сина поміщика Енгельгардта, у 1988 році мала 101 рік.

Усі поселення на Київщині – села, містечка, слободи й хутори – розміщувалися переважно на берегах річок, поблизу лісів та лук. Центральною частиною села був вигін (площа або майдан), на якому містилися церква, школа, одна-дві крамниці, корчма та шинок. Усі ці будівлі, окрім церкви, відрізнялися від звичайних хат лише розмірами.

Для сільської садиби тут характерні великі подвір'я, так званий чистий двір – перед хатою з півдня, де стояла комора або льох. На чистому дворі завжди ріс спориш, перед хатою – квітник, пасіка та фруктові дерева. Тепло літнього вечора після роботи в полі родина відпочивала:

*Сім'я вечір коло хати,
Вечірня зіронька встає,
Дочка вечерять подає,*

*А мати хоче научати,
Так соловейко не дає...*

За хатою був господарський двір із повіткою, кошарою, а ближче до городу стояла клуня. На садибі міг бути хлів, саж омшаник для вуликів.

Ось як згадував сам Кобзар про своє обійстя:

«...И вот стоит передо мною наша бедная, старая белая хата с потемневшей соломенной крышей и черным дымарем, а около хаты на причилку яблоня с краснобокими яблоками, а вокруг яблони цветник – любимец моей незабвенной сестры, моей терпеливой, моей нежной няньки. А у ворот стоит клуня, окруженная стогами жита, пшеницы и всякого разного хлеба, а за клуней по косягу пойдеть уже сад. Да какой сад! Видал я на своем веку таки порядочные сады, как, например, Уманский и Петергофский, но что это за сады! Гроша не стоят в сравнении с нашим великолепным садом: густой, темный, тихий, словом, другого такого сада нет на всем свете».

Через 14 років, у 1843-му, Тарас Шевченко вперше відвідав Україну – передусім побував у Києві, де замальовував історичні пам'ятки міста й околиць («У Києві», «Видубицький монастир у Києві», «Киево-Печерська лавра», «Киево-Межигірський монастир», «Київ з боку Дніпра», «Краєвид Києва», «Дальні печери Києво-Печерської лаври», а потім поїхав до Кирилівки, де намалював батьківську хату. У 1844 році Тарас Шевченко вдруге відвідав Контрактовий ярмарок у Києві.

Після закінчення Петербурзької академії, у 1845–1847 роках Тарас Шевченко знову побував у Києві. Під час візиту він розпочав клопотання про посаду співробітника Археографічної комісії, а в грудні 1845 року його було зараховано до її штату. У червні 1846 року за дорученням комісії Тарас Шевченко вирушив замальовувати й описувати історичні та археологічні пам'ятки Київщини.

Улітку 1846 року Тарас Шевченко брав участь у роботі Археологічної комісії з розкопок історичних поховань неподалік від сіл Фастівця, Велика Снітинка та Мар'янівка Київської губернії, зокрема, кургану Переп'ят – пам'ятки археології скіфської доби V–IV століть до нової ери.

Про ці скіфські кургани Тарас Шевченко писав:

*Що там схоронили
Старі батьки? – Ех, якби-то,
Якби-то найшли те, що
там схоронили, –
Не плакали б діти, мати не
журилась.*

Село Фастівця, відоме з кінця XVII століття, було засноване на землях колишнього Трипілля, з яким пов'язані імена Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Семена Палія.

З ранку до вечора комісія працювала разом із селянами, навіть діти носили торбинками землю. У Тарасовому альбомі є малюнки-

портрети копачів, виконані олівцем, на яких його рукою вказано місце й час. Із приводу пісні «У Києві на ринку п'ють козаки горілку», занотовану в Фастівцях, переповідають, що Тарас Шевченко співав її у родині київського вчителя Івана Красковського.

Тарас Шевченко записав від фастівців народні пісні «Ой, Уліто, ой, Уліто», «Балакучий балакучу», «Ой, горе ж мені та на чужині», «В Переп'яті на валу», «Ой... копачі», «В Переп'яті в ямі», «Ой, за пана Браницького орали волами», «Ой, хвалився Бондаренко», «Під городом під Солидоном», «Ой, пише, пише наш імператор до князя Котляренка».

Відомо дванадцять олівцевих начерків та замальовок, зроблених Тарасом під час десятиденного перебування на розкопках кургану: ескізи «Коло каші», «Селянин у брилі», «Постаті селян», «Гурт селян», «Пейзаж», «Парубок з люлькою», «Селянин з граблями», «Сільські будівлі».

На рисунку «Могила Переп'яті та інші начерки із записами» Тарас Шевченко залишив чотири рядки народної пісні:

*Ой, хоч маю, пане брате,
Грошима платити,
Та не буду у неділю
Паницину робити.*

Курган «Переп'ят» у контексті Коліївщини згадує Тарас Шевченко і в поемі «Гайдамаки»:

*В Переп'яті гайдамаки
Нишком ночували.*

Пам'ятки, розкопані на Переп'ятовому полі, не були на той час ретельно проаналізовані. Існує Тарасове свідчення про байдужість влади до знайдених у кургані історичних речей та розчарування від невизначеності, кому розкопане поховання належить.

Тарас Шевченко полюбив Київ назавжди:

*Дивлюся,
Мов на небі висить
Святий Київ наш великий,
Святим дивом сяють
Храми Божі, ніби з самим
Богом розмовляють.*

Шанобливе ставлення до Києва та Київщини у свідомості Шевченка зовсім не випадкове; тут започаткувалися й українська історія, й українська культура. Саме з київських літописів стало відомо про давні назви нашої землі: офіційну, високу, книжну – «Русь», якою тривалий час називали лише Наддніпрянщину, й простонародну – «Україна», яка вперше зустрічається під 1187 роком.

Спливуть роки, але пам'ять збереже враження поета від Києва, про що довідемося з його творів: «Наймичка», «Слепая», «Катерина», «Гайдамаки». У повісті «Близнець» закарбовані враження від міста над Дніпром: «Далеко, дуже далеко від моєї милої, прекрасної, моєї бідної батьківщини, я люблю іноді дивитися на широкий безлюдний степ і линути думкою на береги широкого Дніпра». Київ у творчості Тараса Шевченка згадується багато разів. 20 серпня 1859 року Тарас Шевченко, поли-

шаючи Україну, писав Варфоломію: «Мені і вдень та вночі сниться ота благодать над Дніпром».

Окрім поетичних та прозових творів-освідчень у любові до Києва, були згодом, у Петербурзі та на засланні, й живописні картини. Як художник-професіонал Тарас Шевченко, мріючи про серію офортиків «Мальовнича Україна», виконав «Київські краєвиди», «Видубицький монастир» та «У Києві» із замальованими на них дніпровими кручами.

У серпні 1845 року Тарас Григорович Шевченко приїхав до Переяслава й зупинився в лікарня Андрія Козачковського. Поет знайомився у місті з історичними пам'ятками й намалював сім акварелей. Річка Трубіж та історичні події біля неї змальовано в поемі «Тарасова ніч»:

*Вже не три дні, не три ночі
Б'ється пан Трясило,
Од Лимана до Трубайла
Трупом поле крилось.*

Неподалік Переяслава є могила Вибла, яку місцеві жителі називають «курганом». В Орській фортеці Кобзар згадував цю могилу в «Тарасовій ночі»:

*З Переяслава старого,
З Виблої могили
Ще старішою.*

У будинку Козачковського Тарас Шевченко захворів і при миготінні мідної лампи створив славетний «Заповіт»:

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Україні милій.*

Незважаючи на тяжкий стан здоров'я, поет написав тут поеми «Наймичка», «Кавказ», посвяту Шафарикові до поеми «Єретик».

У повісті «Близнець» згадується церква в Андрушах, Кобзар намалював також «Верби в Андрушах» та «Андруші». Тарас Шевченко побував і в селі В'юнище, де закінчив поему «І мертвим, і живим...», а також написав «Холодний яр», «Давидові псалми», «Маленькій Мар'яні», «Минають дні», «Три літа». Окрім поетичних творів поет намалював портрет Козачковського, автопортрет та «Краєвид села В'юнища», «У В'юнищах» – жінка з немовлям та селянка в народному вбранні. У вірші «Три літа» Тарас Шевченко немовби підбив підсумок життя за останні три роки:

*Невеликі три літа
Марно пролетіли...
А багато в моїй хаті
Лиха наробило.
Опустошили убоге
Моє серце тихе,
Погасили усе добре,
Запалили лихо...
Думи мої! Літа мої,
Тяжкі три літа.*

Дерев'яні козацькі церкви сіл Андруші та В'юнище опинилися б на дні Канівського моря, якби про них не подбав легендарний Михайло Іванович Сікорський, перевізши їх до Переяслава. Сьогодні вони прикрашають експозицію Національного музею народної архітектури та побуту Наддніпрянщини.

Під час ознайомлення з книгою Віктора Жадька «Київська земля – Тарасова колиска», у читача, очевидно, виникне запитання: чи належить Переяславщина до Київської землі?

Тараса Шевченка, як відомо, цікавили передусім старожитності гетьманської України, до яких він хотів доторкнутися – описати, замалювати:

*Згадайте праведних гетьманів:
Де їх могили? Де лежать
Останки славного Богдана?
Де Остриянина стоїть
Хоча б убогая могила?
Де Наливайкова? Нема!
Живого й мертвого спалили.*

Кобзар знав, що Переяслав – це третє місто після Києва й Чернігова, багате на історичні пам'ятки, а відтак під час свого другого приїзду до України (1845 рік) одразу подався до Переяслава, а згодом і до сіл Переяславщини.

З історії відомо, що за часів Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького козаки з лівого берега прямували на допомогу повстанцям. Міцними були економічні й торговельні відносини між Гетьманським Лівобережжям та Правобережжям.

Вивчаючи в польових умовах народну культуру Київщини й Полтавщини, ми помітили чимало спільних особливостей у традиційній культурі між цими землями.

Новітнім у книзі Віктора Жадька є те, що в описі, поданому за хронологією подорожей Тараса Шевченка Україною, автор скористався популярним жанром художньо-документальних оповідей про все, що траплялося на шляху поета, доповнивши їх авторськими роздумами й висновками. У книзі особливу увагу приділено сьогоденню, а також подано світлинки пам'ятних місць, пов'язаних із перебуванням Тараса Шевченка. Автор щедро ілюстрував книгу творами Кобзаря-художника, М. Дерегуса, І. Іжакевича.

Шевченкіана поповнилася цінним виданням Віктора Жадька «Київська земля – Тарасова колиска», написаним у науково-популярному жанрі для всіх, хто прагне знати якнайбільше про життя і творчість Кобзаря. Книгу можна рекомендувати як посібник для навчальних закладів за програмою «Життя і творчість Тараса Шевченка».

Бажано ще створити працю на матеріалах «Шевченко і Чернігівщина» та «Шевченко і Полтавщина». За книгою варто створити документальні фільми, розробити туристичні маршрути.

Насамкінець зазначимо, що 2018 року в XIX Всеукраїнському рейтингу «Книжка року» в номінації «Життєписи» книга Віктора Жадька «Київська земля – Тарасова колиска» справедливо посіла дев'яте місце.

Лідія ОРЕЛ,
етнограф, заслужений працівник
культури України.
Микола КАБАЛЮК,
архітектор, краєзнавець

УКРАЇНУ СЛІД ОЧИСТИТИ ВІД КРЕМЛІВСЬКО-МІЧУРІНСЬКОЇ ТОПОНІМІКИ

Звернутися нещодавно до парламенту й уряду України, Інституту національної пам'яті України спонукала нас ціла низка питань, пов'язаних з реалізацією нещодавно ухваленого Верховною Радою Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки станом на 2016 рік». Окрім того, нам хотілося також торкнутися проблеми гідного вшанування видатних діячів української науки, які постраждали від сталінського режиму та мічурінсько-лисенківського погрому упродовж 1933–1953 років.

Володимир Симиренко

Нагадаємо, що цього року вітчизняна наука загалом та біологічна наука зокрема мали б ушанувати дві трагічні дати: 85-ліття арешту українського ученого-садівника та помолога всесвітнього виміру, талановитого організатора, професора Володимира Симиренка та широкомасштабного сталінсько-мічурінського погрому у вітчизняній садівничій науці (1933 рік). Окрім того, у вересні 2018 року виповнюється 80 років від дня загибелі видатного вченого, професора Володимира Симиренка в енкаведистських катівнях російського міста Курська.

Ідеолог та провідник новітнього українського наукового садівництва загинув у неволі у розквіті творчих планів – у віці 47 років. Він організатор багатьох науководслідних установ із садівництва і в Україні, і за її межами, автор

сотень фундаментальних статей, кількох десятків поцінованих у світі наукових монографій.

Через критику та несприйняття так званої мічурінської псевдонаукової теорії, авантюрно-шарлатанських методів селекції плодівих культур та спротив поширенню мічурінських недосконалих сортів в Україні та у південній зоні садівництва, за безпосередньої участі малоосвіченого сталінського улюбленця Івана Мічуріна та його найближчого войовничого імперсько-шовіністичного оточення, В. Симиренко став першою жертвою червоного терору. Після арешту й загибелі професора Володимира Симиренка козловські мічурінці триумфували: «Наконець с устранением Владимира Симиренка и его сторонников путь для продвижения мичуринской советской агробиологии расчищен» – заявляли вони у більшовицьких партійних виданнях.

Величезну наукову спадщину обох садівничих геніїв України Левка та Володимира Симиренків більшовицька влада репресувала і знищила, на кілька десятиліть вилучила з української науки та історії.

Тоді ж ліквідували створений у 1930 році в Києві професором Симиренко перший Всесоюзний науково-дослідний інститут плідництва, з аспірантурою та дослідною мережею по всій країні. Першочерговим завданням для деградованої і зруйнованої мічурінцями української садівничої науки стало «искоренение симиренковщины».

Ї використали дотла. В республіці, яка посідала перше місце не лише у Союзі, а й у Європі за площею садів та ягідників, було заборонено захист кандидатських та докторських дисертацій із садівництва та селекції плодівих культур. Така принизливо-ганебна ситуація зберігалася до 60-х років минулого століття. Дозвіл на друкування будь-якої садівничої літератури, особливо підручників, також надавала Москва. Мічурінсько-сталінський ідіотизм в Україні після арешту професора Володимира Симиренка досяг такого рівня, що більшовицька цензура репресувала навіть назву славетного сорту Ренет Симиренка, видавши його за англійський сорт Зеленку Вуда.

Під тиском світової наукової громадськості та української діаспори Левка та Володимира Симиренків реабілітували у добу хрущовської відлиги. Спеціальні комісії правоохоронних органів та військової прокуратури вивчили справи репресованих учених, переконливо довели, що жодного складу злочину у їхній діяльності не було. Вчених реабілітували впродовж 1956–1957 років. Іменем Левка Симиренка у 1958 році назвали Мліївську дослідну станцію садівництва (колишній Помологічний розсадник Л. П. Симиренка). Його сина, професора Володимира Симиренка, закатованого в 1938 році в енкаведистських застінках, хоч і було формально реабілітовано, але фактично його ім'я лишилося під заборонами.

Відомо, що до середини 60-х років у біологічній та сільськогосподарській науці в країні ще процвітала підтримувана партією «радянська мічурінська агробіологія» та її найпопулярніша модифікація – лисенківщина. Пригрітий Кремлем малоосвічений агроном-авантюрист, новітній Распутін у біологіч-

ній та агрономічній науці, Трохим Лисенко кілька десятиліть стояв біля керма ВАСГНІЛ, селекційних і генетичних інститутів. Тому по всій країні у кожному місті, селі та селищі стояли і ще стоять образливі для вітчизняної науки пам'ятники його «безсмертному вчителю», творцю радянської агробіології Івану Мічуріну. До середини 80-х років ХХ століття такий ганебний пам'ятник стояв і перед головним корпусом Мліївської дослідної станції, збудованим у 1928 році професором Володимиром Симиренко.

Після арешту Володимира Симиренка та багатьох співробітників

Левко Симиренко

його інституту за вказівкою кремля Президія ВАСГНІЛ ухвалює репресивне рішення «О плодovém питомнике им. Мичурина». Цей документ скасовує попередню постанову Академії, ухвалену за три роки до того, про створення у Києві Всесоюзного інституту плодівих і ягідних культур. Новою ухвалою цей Інститут ліквідується. Ба більше, десятим пунктом цієї Постанови ухвалюється безпрецедентне у світовій науковій практиці рішення (цитуюмо мовою оригіналу): «Перевод Института, его научного персонала, инвентаря из Киева в Козлов закончилось к 15 июля с.г. В УССР должны остаться лишь бывшие сотрудники Млиевской опытной станции, за исключением тех товарищей, которые в настоящее время работают заведующими отделами и лабораториями Института и которые во всяком случае должны выехать в Козлов».

Арешт і знищення професора Володимира Симиренка і кількох сотень його соратників по всіх наукових і навчальних закладах, ліквідація Всесоюзного інституту плідництва у Києві та інституту аспірантури, депортація провідних науковців та унікального лабораторного обладнання до Козлова стали завершальною стадією сталінсько-мічурінського погро-

му унікальної української симиленківської науки. Від цього погрому вона не оговталася й донині.

Отже, саме у такий аморальний і злочинно-мародерський спосіб партія за ініціативи й активної участі сталінського поплічника і лизоблюда Івана Мічуріна втворила міф про творця «новітньої радянської мічурінської агробіології» та місто Мічурінськ (Козловськ) як світову столицю садівництва.

Козловського політика, спритного авантюриста та демагога щедро віддячили найвищими урядовими нагородами, академічними званнями та мільйонними накладами його помпезно виданих «наукових шедеврів». Навіть у Росії сьогодні важко відшукати хоча б один виведений ним сорт плодівих культур, а його грубезні «научні сочинення» нині цікавлять лише збирачів макулатури та поціновувачів старовини.

Проте на теренах колишнього Союзу досі стоять сотні тисяч пам'яток «великому агробіологу» та «перетворювачу природи». Чимало їх лишилося і в Україні. Зауважимо, що навіть після широкомасштабної і вкрай необхідної для майбутнього України декомунізації мічурінська топоніміка не лише не зникає, а й далі поширюється у нашій країні. Так, у Дзензелівці Черкаської області одній із перейменованих вулиць хочуть повернути попередню назву – ім. Івана Мічуріна. Майже на тридцятomu році Незалежності немає такого обласного центру, у якому не було б вулиці або провулку, названого на честь Івана Мічуріна (див. додаток). Про райони та села годі й говорити. Лише у чотирьох районах української столиці: Деснянському, Оболонському, Печерському та Солом'янському вони збереглися навіть після декомунізації.

В Одесі, де почесними громадянами та купцями першої гільдії були Симиренки і Яхненки, імена яких не вшановані у місті, й донині існує площа ім. Івана Мічуріна. Ще на початку 2002 року наукова громадськість України напередодні 150-ліття від дня народження Л. П. Симиренка ініціювала прийняття Постанови Верховної Ради України № 3067-III від 7 лютого 2002 року «Про вшанування пам'яті великих українських учених-садівників Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка». На жаль, щодо професора Володимира Симиренка жоден пункт цієї постанови так і не був виконаним. Сьогодні його ім'я не присутнє на топонімічних мапах не лише української столиці, але й багатьох міст, пов'язаних із діяльністю цього видатного вченого. ►

МУЗИЧНО-КОЛЬОРОВІ ОБЖИНКИ

► Не рясніють симиренківські назви і на їхній малій батьківщині – у Городищенському районі на Черкащині. Лише нещодавно, за наполяганням наукової громадськості, головну вулицю в селі Мліїв, яка вела до родинної симиренківської садиби, церкви та родинного цвинтаря, з мічурінської перейменували на вул. Павла Чубинського. Він був товаришем великого українського мецената Василя Симиренка та працював на його Городищенських заводах.

Багатолітні клопотання симиренкознавців і світового українства про надання Мліївській дослідній станції садівництва, створеній професором Володимиром Симиренком у 1921 році на базі батьківського Помологічного розсадника, подвійної назви – імені Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка наражається на нерозуміння і бойкотування з боку НААН України.

Так само Національна академія аграрних наук не підтримує клопотання наукової громадськості про надання його імені Інституту садівництва, спадкоємцю ліквідованого мічурінцями Всесоюзного інституту плодівих і ягідних культур. Його професор Володимир Симиренко створив у 1930 році.

Зважаючи на цьогорічні трагічні ювілейні дати, закликаємо Верховну Раду та уряд України, хоч і з великим запізненням, усунути цю велику історичну помилку та несправедливість і нашу спільну провину перед пам'яттю видатного вченого і великого патріота України.

Мічурінські назви в Україні:

- вулиці Мічуріна у містах Вінниця, Запоріжжя, Керч, Луганськ, Севастополь, Ужгород, Харків, Хмельницький, Гадяч, Козятин, Славута, Глобине, Дніпро, Дрогобич, Євпаторія, Золочев, Керч, Ялта, Саки, Сімферополь, Кременчук, Миколаїв, Мукачеве, Сміла, Городище, Боярка, Бориспіль, Буча, у селищі Ворзель і селі Горенка Київської області;

- вулиці Мічуріна в Києві – у Деснянському, Оболонському, Печерському та Солом'янському районах;

- провулки Мічуріна у містах Миколаїв, Вінниця, Київ, Одеса, Харків, Хмельницький, Черкаси, Чернівці;

- площа Мічуріна – м. Одеса;
- село Мічуріне в Кам'янсько-Дніпровському районі Запорізької області.

Також ім'я Мічуріна має ціла низка господарств та сільськогосподарських підприємств в Україні.

Петро ВОЛЬВАЧ,
голова Кримської філії НТШ, академік
УЕАН,
дійсний член НТШ, член НСПУ,
лауреат премії ім. Л. П. Симиренка
НАН України, симиренкознавець,
вимушений переселенець з Криму,
м. Київ

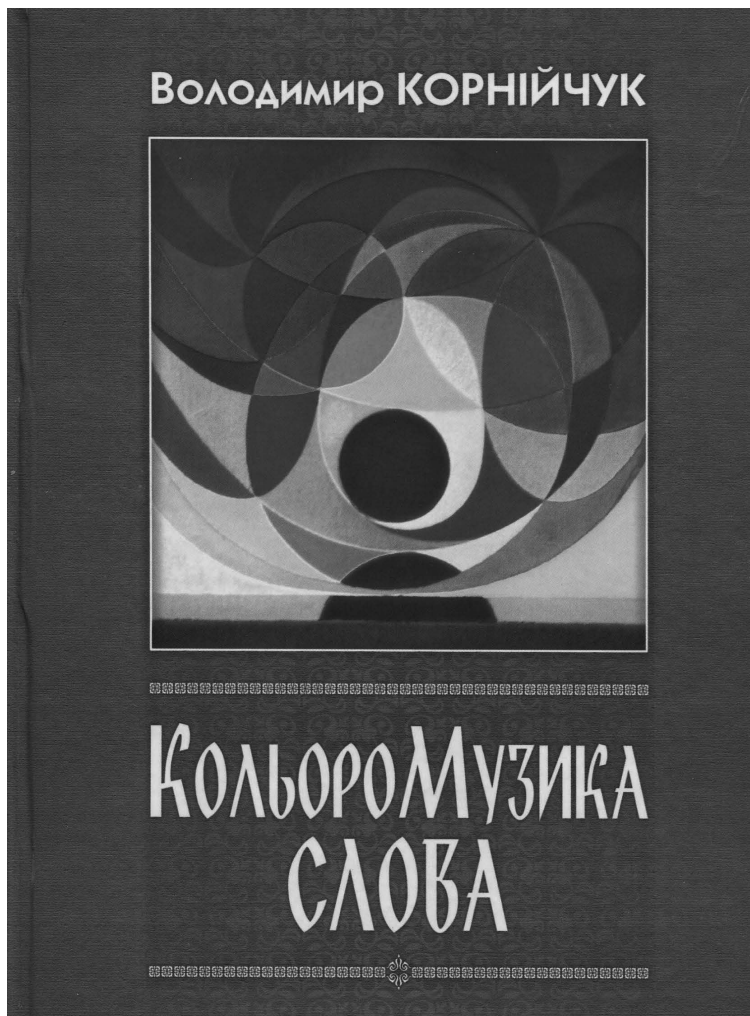
Микола КОВАЛЬЧУК,
заслужений працівник культури
України, м. Городище Черкаської
області

Нещодавно в київському видавництві «Жнець» вийшла друком книга Володимира Корнійчука – «КольороМузыка Слова». Її автор – відомий у нашій літературі письменник, який уже чимало років працює в дещо незвичному для наших сучасників жанрі – поезії в прозі та мініатюрній прозі.

Серед його відомих книг, що здобули неабияку популярність, можна назвати новели і короткі повісті «Шукачі женьшеню» (1995), поезії у прозі «Усе те... бачив» (1999), «Я такий, як кольори у Реріха» (2005), «Духовні роси, або Розсипані думки книгою зібрані» (2010), театрознавчу працю «Ave, Maria! Або Психологічні особливості акторської творчості Марії Заньковецької» (2004), «Роздуми про театр, музику, літературу» (2007), художньо-документальну повість «Маестро Анастасій Авдієвський. Портрет хору з мозаїки» (2012), а також театрознавче дослідження-есе «Марія Заньковецька. Світова велич генія національного» (2015), за яке автор удостоєний 2016 року премії «Українська книжка року» в номінації «За вагомий внесок у розвиток українознавства», здобувши перемогу серед 28 претендентів на цю авторитетну державну премію.

Нинішнє видання складається з трьох розділів: «Мальовані поезії в прозі», «Новели», «Короткі повісті», а в кінці книги представлено заключний розділ «Фотородовід». Сам автор про своє ставлення до літератури говорить так: «Слово для мене – Святе. І коли працюю над Словом, то відчуваю його не лише на смак, дотик, а й тембр і колір. Тоді воно звучить у мене мелодією божественною, слугує тим робочим матеріалом, яким для скульптора є гіпс, живописця – акварель, скрипкового майстра – деревина, композитора – нота, балетмейстера – па, щоби витворити з нього одне-єдине незрадливе «Слово».

Але не забуваймо, що автор має ще й хореографічну і музичну освіту. І музика в його творчості відіграла не останню роль. Музика і колір у творчості В. Корнійчука йдуть насамперед від композитора А. Скрябіна та художника М. Чурльоніса, які творили систему музично-кольорових асоціацій, спромоглися показати й озвучити Світ у різних гамах і кольорах. А потім до нього прийшов ще художник Н. Реріх, який цілком взяв його в полон.

Володимир Корнійчук віддавна закоханий у поезію в прозі, започатковану ще в часи давньої Еллади, а нині цей жанр, як відомо, здобув неабияку популярність серед японських поетів. Його творчість – це своєрідний відгомін поетично-прозових фресок Василя Стефаника, Ольги Кобилянської та Михайла Коцюбинського, а також імпресіоністичних акварелей Клода Моне, Поля Гогена, художніх полотен Миколи Глуценка та Федора Якименка.

Перший розділ книги – «Мальовані поезії в прозі» засвідчує глибоке бачення автором світу, його неабияку розкутість. У його поезіях у прозі відчувається неповторна музика. Її притаманна філософська заглибленість у сутність буття, імпресіонізм у передачі найтонших порухів душі, метафоричне бачення світу. Це своєрідні акварелі. Вірші у В. Корнійчука короткі, але насичені і щирі. «Вірші – то оголена моя душа, – говорить автор в інтерв'ю, – яку боюся показувати людям». Ось, наприклад: «З дерева дістаю зелений листок, а в долоню лягає осінь». Або: «Вдова – все одно, що птаха без крила».

Автор вважає, що вірші у прозі – це складний жанр, але дуже цікавий. Адже тут у стислій поетичній формі він висловлює лаконічну й глибоку поетичну думку. Загалом поезії В. Корнійчука чисті і ясні, як кольори у Реріха, в якого він безмежно закоханий. Свою таїну автор відкриває такою фразою: «Слова приходять до мене з неба». Краще не скажеш.

У другому і третьому розділах уміщено новели і короткі повісті. В його прозі відчувається самотність, несподіваність сюжетних ліній, своєрідність тематики. Ці твори відразу помічаєш, бо вони не схожі на твори наших письменників. У В. Корнійчука відчуваєш сформовану власну манеру письма і стилістику. Вони відзначаються дещо незвичним поглядом на світ і людей, особливими умовно-художніми стилями прийомів.

Новелам Володимира Корнійчука притаманні глибокий психологізм, асоціативна манера письма, парадоксальність сюжетних поворотів, використання елементів гротеску, парадоксу і музичних композиційних форм. Доктор філологічних наук, професор, завідувач ка-

федри української літератури Сумського державного педагогічного університету ім. А. Макаренка Лариса Горболіс у своєму дослідженні «Із секретів творчості Володимира Корнійчука: інтермедіальний вектор осмислення» пише, що «Синтез слова, музики й хореографії в літературному творі – показник майстерності, високої культури мислення автора, який інтелектуалізує художній твір, робить його змістовним, цікавим та естетично вишуканим. Проза В. Корнійчука належить до тих зразків «інтегральної форми» (С. Маценка), що синтезують словесну й музично-звукову образність. Підтвердженням цього є пояснення самого автора: «Часто мої новели витримані у формі конкретного музичного твору». Ідеться, скажімо, про такі твори, як «Притча про сивого сома (За «Місячною сонатою» Людвіга ван Бетховена)», «Клоун (Фантастична симфонія за Гектором Берліозом)», «Земля і жінка (Пори року за Антоніо Вівальді)», «Шоста Чайковського», «Петрові батоги. Реквієм за Вольфгангом-Амадеєм Моцартом», «Хризантема. У ритмі вальсу» тощо.

На мою думку, особливо вражають «Викрадали Ксеню, викрадали», «Шоста Чайковського» та «Хризантема». В останній новелі прослуховується внутрішній музичний ритм вальсу, який є фоном до імпресіоністичної замальовки з типової історії двох закоханих, у якій, ніби у вихорі вальсу, пройшло миттєве почуття і згасло. Дуже цікавою є новела «Шоста Чайковського», де В. Корнійчук досягає вражаючого наповнення кожної фрази завдяки витонченому відтворенню музичного звучання симфонії П. Чайковського.

В останньому розділі «Фотородовід» читач може ознайомитися з численною фотогалереєю автора: і в родинному колі, де показано автора серед його рідних та друзів, і в оточенні побратимів по перу, знахих культурних і громадських діячів.

Ось таким і постає в новій книзі відомий сучасний український письменник, театрознавець і музикознавець Володимир Корнійчук, який прагне осягнути завдяки широкому своєму баченню безмежність нашого світу, українську душу, вболіває за Україну, за її завтрашній день.

Щастя йому у подальшій творчості!

Іван ЛИСЕНКО,
заслужений діяч мистецтв України

До 100-річчя Михайла Денисенка Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному на початку 2018 року презентував виставку творів майстра.

УНІКАЛЬНІ ЛИСТИ ВІД МИХАЙЛА ДЕНИСЕНКА

Упродовж 30-ти років видатний мистець самовіддано працював у царині художньої кераміки, прагнучи прислужитися справі примноження національних мистецьких цінностей, розвитку художньої культури, відродженню духовності рідного народу.

Подвижницьку працю художника-кераміста відзначено званнями «Заслужений діяч мистецтв України», премією імені Катерини Білокур. Серед почесних нагород майстра – Золота медаль за успіхи, досягнуті в розвитку української майоліки (1961), дві Срібні медалі за майолікові вироби, що експонувалися на Виставці досягнень народного господарства СРСР (1962, 1968), Бронзова медаль Виставки досягнень народного господарства СРСР (1965), значна кількість почесних грамот і дипломів. Михайло Іванович був членом Національної спілки художників України.

Різноманітний творчий доробок Михайла Денисенка: посуд, декоративні тарелі, композиції з пластів і мисок, присвячені й історичним подіям, і персоналіям – світочам української культури, стали окрасою музеїв країни та світу. І це найкраща запорука збереження пам'яті про мистецтво славетного українського художника-кераміста.

У Меморіальному музеї-садибі гончарки Олександри Селюченко також експонується декоративний таріль, подарований майстрині автором – Михайлом

Денисенком на знак їхніх дружніх відносин. Мистець є автором пам'ятної дошки на будинку Меморіального музею-садиби всесвітньо відомої гончарки Олександри Селюченко, з якою він багато років товаришував.

Михайло Денисенко радів кожній нагоді відвідати гончарне Опішне. Багатий талантами й майстрами народного мистецтва полтавський край уже давно став для нього рідним.

У Національному архіві українського гончарства в Опішному зберігаються унікальні листи від Михайла Денисенка до відомої гончарки Олександри Селюченко, де кожне слово звучить як заповіт Великого Митця всім теперішнім і прийдешнім поколінням. Михайло Денисенко зазначав, що

його «дружба з гончарями Опішного, зокрема з Олександрою Селюченко, – це не якась випадковість, а усвідомлена стежка у житті художника-кераміка, вічного поклонника людей щирої, добродіяльної праці, людей з благородним ставленням до самої праці як творчого процесу...» Мистець завжди хвилювався за долю Олександри Селюченко, уважно слідкував за її діяльністю, радо відгукувався на всі листи. У них випромінювалася неповторна духовна аура єднання, палке невимушене спілкування, насичене життєвими мудростями.

Світлана ПАНАСЮК,
молодший науковий співробітник
Меморіального музею-садиби
гончарки Олександри Селюченко

ТВОРЧІ ПОШУКИ ЮРКА ПОШИВАЙЛА

ДО 50-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Енергетика опішненської землі надзвичайно потужна. Неодноразово вона дивувала світ талановитими людьми.

14 березня 2018 року виповнюється 50 років Юркові Пошивайлу – гончареві, скульптору, фотохудожнику.

Талант гончаря Юрка Пошивайла виріс із генетичної пам'яті прадавнього гончарного РОДУ, з мистецького духу в рідному домі, через добру науку дідуся, бабусі, батька. Від діда Гаврила Ничипоровича (1909–1991), одного з корифеїв української народної кераміки другої половини ХХ століття, баби Явдохи Пошивайло (Бородавка) (1910–1994), талановитої малювальниці, Юрко Пошивайло успадкував народні традиції опішненської кераміки. Мистецький хист проявився в ранньому віці. Його роботи «Рибалка», «Лисичка», «Чоловік», композиції «Бій півників», «Музики» прості й водночас сповнені душевним теплом і щирістю, випромінюють добро.

Після школи він закінчив історичний факультет Київського державного педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова. Трудову діяльність розпочав у Національному музеї-заповіднику українського гончарства. Нині – головний художник Музею-заповідника. Юрко першокласний дизайнер, він розробляє макети книг видавництва «Українське Народознавство», яке випускає літературу про українське та світове гончарство й художньо оформлену друковану атрибутику до численних проєктів і заходів Музею-заповідника.

Гончарства Юрко навчався у свого батька Миколи Пошивайла (1935–2017), відомого в Україні гончаря, заслуженого майстра народної творчості України, члена Національної спілки художників України та Національної спілки майстрів народного мистецтва України, лауреата Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Івана Нечуя-Левицького, володаря багатьох престижних нагород.

Найяскравішою сторінкою гончаротворення Юрка Пошивайла є мініатюрний простий і мальований посуд «монетка»: миски, глечики, макітри, горщики. Тонкий черепок, вдалі пропорції свідчать, що він досконало володіє гончарними прийомами. Юрко передбачає довге життя

«монетки», нині вона є не тільки дитячою іграшкою, а й використовується як традиційний глиняний сувенір, своєрідна візитівка Опішного. Вражають своїм глибоким філософським змістом його композиції «ДНК мого РОДУ», «Музею гончарства – 25», вони є посвятою автора своїм учителям. Як і багато інших гончарів Опішного, мистець робить зооморфну скульптуру. Серія «дивних звірів» – це спроба осучаснити зооморфну пластику, використовуючи її елементи для створення оригінальних посудин, у яких можна вирощувати квіти.

Останнім часом Юрко Пошивайло звертається до монументальної скульптури. Погруддя видатних постатей України Тараса Шевченка (2014), Василя Кричевського (2015), Олександри Селюченко (2016), Леоніда Смержа (2017) створені ним кризь призму його бачення, вони наповнені асоціативним відчуттям, глибокою суттю задуму. «Творчий портрет Олександри Селюченко, втілений у скульптурі, постав на основі масиву фотографій, які збереглися. Але на всіх світлинах майстриня така різна, що я не зміг зупинитися на одному фото. Цей образ є узагальненим, збірним, у якому хтось побачить характерні риси різних періодів життя Гончарівни. Для мене, передусім, це образ жінки, залюбленої у життя, у глину, окриленої мистецтвом і, як писав професор Леонід Смерж, одержимої керамікою», – зазначив сам автор.

Талант Юрка Пошивайла проявляється і в інших видах мистецтва. Він захоплюється художньою фотографією. Його об'єктив фіксує дивовижні моменти в усьому, що нас оточує: сюжети на гончарську тематику,

квіткові композиції, пейзажі, статі. Його фотороботи експонувалися на персональних виставках (Полтава, 2012–2014). З 2010 року він член Національної спілки фотохудожників України. Наразі Юрко Пошивайло активно готується до участі в Національному фотоконкурсі «Гончарні ВІЗІТІ країни», який започаткував Національний музей-заповідник українського гончарства 2010 року. Через художню фотографію Юрко розкриває дивовижний світ кераміки. Його світлини дарують надзвичайно позитивні емоції.

У душі мистця є місце й для поезії – він пише вірші, сповнені широчістю, теплоти, справжньої любові до правічного гончарного ремесла. Закономірно, що першими шанувальниками таланту Юрка Пошивайла є його доньки Люба та Оксана й дружина Світлана, яка за родинною традицією розмальовує роботи чоловіка, зокрема «монетку».

Творчий шлях до 50-річного ювілею Юрка позначений вагомими здобутками й перемогами, рясно завітчаний численними відзнаками, дипломами, медалями найпрестижніших виставок, конкурсів художньої кераміки та фотоконкурсів. Неодноразово він отримував Гран-прі в різних номінаціях. Його мистецьку діяльність ушановано почесним званням «Заслужений працівник культури України» (2009), його нагороджено срібною медаллю ВДНХ СРСР «За внесок у справу дослідження й популяризації надбань українського гончарства» (1990), відзнакою Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (2000), Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України «За досягнення в розвитку культури і мистецтва» (2010).

Гончарні твори та фотороботи Юрка Пошивайла є окрасою багатьох музейних і приватних колекцій України.

Тож, вітаючи з ювілеєм, бажаємо Вам, Юрію Миколайовичу, міцного здоров'я, наснаги, нехай кожна мить Вашого творчого життя надихає на нові мистецькі звершення в ім'я уславлення Опішного – Української Гончарної Столиці.

Марія ЯЦЕНКО,
молодший науковий співробітник
Меморіального музею-садиби
гончарської родини Пошивайлів.

В одному з найстаріших кінотеатрів Києва «Кінопанорама» відбувся IV Міжнародний кінофестиваль «Світло», ініційований ВГО «Спілка християнських письменників України».

Олена СЕРДЮК

З приводу кінофестивалю ми спілкуємося з членом Ради СХПУ, громадською діячкою, членом Президії Громадської ради при Міністерстві культури України Ларисою Котляковою.

– Як у Спілки християнських письменників виникла ідея щодо проведення кінофестивалю? Чому письменники вирішили організувати його?

– Це безпосередньо пов'язано з метою створення СХПУ – піднесення рівня моралі та духовності в суспільстві. У цьому сенсі мистецтво відіграє велику роль, адже воно, зокрема кіно, є способом сказати суспільству про справжні цінності, пріоритети, привернути увагу до важливих речей. У такий спосіб кіно позитивно впливає на особистість, її погляди, світогляд. Дотик до такого кіно допомагає людині ставати чесною, чуйною, вірною, жертвовою. Таке мистецтво є справжнім, бо виконує своє призначення – змінює людину на краще, адже в перекладі з латини «культура» означає «удосконалення, виховання».

– Яка концепція кінофестивалю «Світло»?

– По-перше, це платформа для популяризації українського кінопродукту, поширення світлик, моральних та просвітницьких фільмів, у яких немає місця насиллю та аморальності. По-друге, його метою є відкриття молодих талановитих кінематографістів та об'єднання творчих людей, які створюють цікавий, якісний продукт, і з морального, і з естетичного погляду. По-третє, контент кінофестивалю створює альтернативу псевдомистецтву, яке, на жаль, ми ще можемо бачити на екранах телевізорів, моніторів, кінотеатрів, що несе розпусту, агресію, пригнобленість, викликає негативні почуття, емоції, дії, сприяє деградації особистості. Маючи альтернативу, людина вже може обирати, що їй дивитися.

– Ви говорите, що у фільмах кінофестивалю немає місця насильству, аморальності, що вони світлі, просвітницькі. А як же проблеми в суспільстві, війна – ви їх оминаєте?

– Фільми кінофестивалю «Світло» не оминають тему війни, соціальних проблем. Вони говорять про життєво важливі теми, але допомагають знайти вихід зі складних обставин, несуть надію, віру, добро, говорять про найкращі риси людської душі, які можуть проявитися у складній ситуації. І тому ці фільми є світлими. Беручи одного разу інтерв'ю, нас запитали:

АЛЬТЕРНАТИВА УЯВНОМУ МИСТЕЦТВУ

Обговорення членами журі. Світлана Шаповалова, Лариса Котлякова, Леонід Мужук.
Фото Любові Іванової

фільм «Список Шиндлера» – це світле кіно чи ні? Зміст фільму важкий, але його мета – показати людину, яка, ризикуючи власним життям, рятувала інших. І це світлий фільм, бо бачимо прояв найкращих рис людської душі в екстремальній ситуації, і це приклад для наслідування. До речі, на 4-му кінофестивалі «Світло» були представлені фільми, які торкалися соціальних проблем в Україні, проблем пенсіонерів, дітей. Була чудова документальна робота про війну очима дітей. Діти, яких торкнулися бойові дії, говорили з екрану мудрі, навіть для дорослих, речі: «Що більше ми робитимемо добра, то більше його до нас повернеться».

– Кінофестиваль міжнародний. Що це означає?

– З перших днів існування кінофестивалю набув статусу міжнародного, адже на нього надсилали свої роботи режисери та студії не тільки з України, а й із багатьох інших країн. Так і на 4-му міжнародному кінофестивалі «Світло», який відбувся у лютому цього року, були представлені роботи з України, Франції, Італії, Англії, Австрії, Норвегії, Румунії, США та Індії. Загалом із 9 країн. Тому кінофестиваль «Світло» підтвердив свій міжнародний статус. Кінофестиваль сприяє розширенню міжнародних зв'язків між країнами та є гарною рекламою нашої держави.

– А як відбувається відбір робіт?

– Оргкомітет кінофестивалю переглядає надіслані роботи. На 4-й кінофестиваль було надіслано понад 3000 робіт, але, на жаль, багато з них не відповідали обраній концепції. Вони не несли світло, а викликали депресію, пригноблення, негативні почуття. Такі кінороботи не відповідають призначенню мистецтва, і це проблема. Один з постійних чле-

нів журі кінофестивалю «Світло», кінорежисер, народний артист України, лауреат Державної премії імені Т. Шевченка Леонід Мужук у своєму інтерв'ю зазначив: «Четвертий кінофестиваль – це чотири кроки до добра і тих ідеалів, без яких цивілізація не зможе існувати. Коли починався перший кінофестиваль, ми не уявляли, що чотири роки триватиме війна. Але, якби цей фестиваль і наше телебачення, наше кіно розробляли хоча б за п'ять років перед тим тематикою, яка є основною на кінофестивалі, я переконаний, що світ був би кращим, і, можливо, ми б уникнули цього великого горя, яке звалилося на наші голови».

– На яку аудиторію розрахований кінофестиваль?

– Такий захід цікавий людям різного віку, соціального стану. Уже четвертий рік поспіль протягом декількох днів кінофестиваль збирає повну залу глядачів у провідному кінотеатрі столиці України «Кінопанорама». Кінофести-

валь «Світло» – це сімейний захід. Його можна відвідувати разом зі своїми батьками, дітьми, і тобі не буде соромно, ніяково від того, що ти з ними бачиш на екрані.

– Які роботи Вам запам'яталися на цьому кінофестивалі найбільше?

– На цьому кінофестивалі було представлено багато чудових робіт у різних номінаціях. Запам'ятався документальний короткометражний фільм режисера Світлани Тимошенко «Реванш ХХІ», який розповідає про той шлях, який пройшла Європа, щоб стати успішною та заможною. Цей фільм дає відповідь на питання, як Україні вийти з кризи та досягнути розквіту в різних сферах життя. Перше місце серед ігрових короткометражних фільмів посіла робота Тони Ноярбової «Все буде добре!», яка говорить про проблеми людей похилого віку в країні. До речі, назва цього фільму відповідає девізові кінофестивалю – «Все буде добре!» А «Гран прі» кінофестивалю отримав фільм «Golden love», чудова робота і в тематичному, і в художньому плані.

– Як складається доля фільмів після кінофестивалю?

– Вони живуть далі. За підтримки КМДА у 2016 році стартували загальноміські проекти «Світле кіно мандрує бібліотеками» та «Світле кіно мандрує містом». У рамках цих проектів фільми на життєво важливі теми безкоштовно із задоволенням переглянули тисячі глядачів різного віку. Досвід показує робіт кінофестивалю в різних закладах культури Києва свідчить про необхідність, важливість, актуальність, високий рівень кінофести-

валю «Світло». Ми сподіваємося, що за підтримки Міністерства культури України найближчим часом з роботами-переможцями та призерами кінофестивалю зможе ознайомитися широка аудиторія Дніпра, Одеси, Львова та Харкова.

– Чи могли б Ви розповісти про враження та відгуки глядачів? Як реагував зал?

– Не було жодної людини, не задоволеної тим, що вона побачила на екрані. Під час деяких фільмів зал вибухав сміхом або затихав на витирах слюзу, коли бачив на екрані історії дітей, які пережили війну, та дуже зворушливу сповідь Лесі Тонгадзе про її синів. Про добро, зло, нашу епоху, країну, людські можливості, які в той чи інший історичний момент можуть засвітитися найкращими гранями людської душі.

Не можемо не поділитися враженнями одного з членів журі, який

Костянтин Шаповалов, президент кінофестивалю «Світло».
Фото Євгена Окатога

сказав про кінофестиваль, що «і назва, і девіз, і люди, які збираються на кінофестивалі, і тематика, яка пропонується, і рівень майстерності, який є на екрані, і взагалі все разом – це світло. І це щастя – бути там, де, справді, є світло».

ФОРМУЮТЬ МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ

Олена Стебельська, кандидат мистецтвознавства, доцент Київського міжнародного університету, заступник голови Громадської ради при Міністерстві культури України, голова Комісії з питань мистецтва та культурно-мистецької освіти вищеозначеної ГР:

«Я спостерігала за фестивалем торік, бачила інформацію у ЗМІ, була запрошена, але бути присутньою не змогла, і шкода. Сьогодні перший раз на фестивалі, і в мене склалися дуже позитивні враження, тому що головне в житті кожної людини – стати особистістю.

А особистістю людина може стати через усвідомлення цінностей, коли знає, що таке добре і що таке погано. Оці цінності є сутністю нашої культури, бо вона – це не лише музей, театр тощо. Водночас людському і живому приділяється уваги мало. Але це я побачила сьогодні в короткометражних фільмах, в цих роликах, – різнобічність охоплення реалій життя, поданих переконливо. Добре, якщо ми бачитимемо подібне в ЗМІ і наша медіа-культура буде насичена ось таким ціннісним кінопродуктом. Добре, бо

ЗМІ формують нашу свідомість, – усе, що ми чуємо, бачимо: радіо, телебачення, Інтернет – виховує нас. Навіть сама назва цього фестивалю – «Світло». . . Що саме означає поняття «світло»? Це пов'язано з якоюсь інформацією, – є темрява і світло, так може бути й інформація темна і світла. І якщо ця світла інформація доходить до кожної людини, то наша нація дуже швидко стане прогресивною. Не буде ненависті, не буде війни, не буде низького економічного зростання, тому що важливим і дієвим є навіть короткий ролик, який ми бачили про Реформацію, одним із факторів якої було просвітництво через різні сфери життя.

Біблійні принципи вийшли за межі церкви. Тому Німеччина, Швейцарія, різні європейські країни нині мають високі економічні показники. А економічні показники – це теж цінність. Наприклад, заповіді «Не вбивай», «Не кради». Уявляєте, якби їх виконували на певному рівні, то не було б корупції, і скільки ми б зекономили бюджетних коштів, що пішли б на корисну справу! Тож я вважаю: це дуже великий поштовх і правильна ідея – виховати, сформувати моральні цінності через кіномистецтво».

Ніби передчуваючи, що спливають останні дні його земного буття, прижиттєвий класик української літератури, талановитий прозаїк, Герой України, лауреат Шевченківської премії Роман Іваничук поспішав завершити надзвичайно важливу для нього справу – видати щоденник, який літератор вів на початку 90-х...

Тарас ГОЛОВКО

Свою останню книгу «Дорогі вольні і невольні: Щоденники. 1991–1994», що вийшла друком у харківському видавництві «Орбіта» минулого року, письменник за життя так і не дочекався. Він не дожив буквально кілька місяців до того дня, коли було видрукувано сигнальний примірник книги. Цим виданням, у якому зібрано чималий масив безцінної інформації про перші роки відновленої державної незалежності, ніби завершується життєвий цикл людини, яка поклала на вітвар вітчизняної культури найкращі свої роки, збагатила українську літературу ХХ століття талановитими прозовими творами, заснувала Товариство української мови на Галичині, долучилася до розробки і прийняття у стінах парламенту фундаментальних державних актів, що на десятиліття визначили майбутній розвиток країни.

Видання «Дорогі вольні і невольні: Щоденники. 1991–1994» Романа Іваничука складається з двох частин: «Книга перша. Благослови, душе моя, Господа!..» і «Книга друга. Мандрівки близькі і далекі».

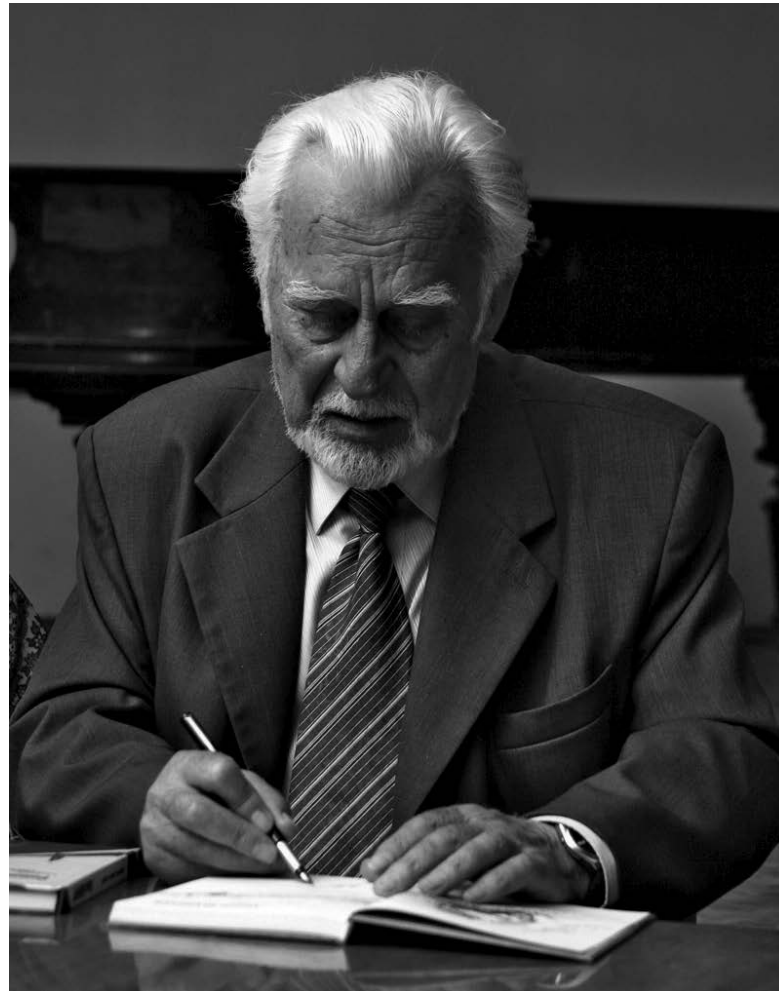
Книга перша зі щоденниковими записами письменника про його враження від роботи депутатом у Верховній Раді України повертає нас до призабутих драматичних подій тридцятилітньої давнини. Багато з того, що відбувалося на початку 90-х під куполом будівлі на вулиці Михайла Грушевського, 5, для більшості пересічних громадян лишалось до останнього часу навіть не таємницею, а навмисне прихованою інформацією, яка з різних обставин не стала доступною для широкого загалу. З автором щоденникових нотаток ми опиняємося за лаштунками баталій, що точилися між різними політичними силами в головному законодавчому органі тоді ще республіки у складі ССРСР. Справжнім одкровенням для читачів стане оцінка Романом Іваничуком неоднозначних учинків таких знакових на той час політичних фігур, як Леонід Кравчук, Вітольд Фокін, Іван Плющ, Олександр Мороз, Станіслав Гуренко, Адам Мартинюк, Борис Олійник, Лариса Скорик та інші.

ОСТАННІЙ ДІАРІУШ ПИСЬМЕННИКА

Авторська оповідь дуже часто перемежується з екскурсами в минуле, в дитинство і юність Романа Іваничука, які припали на роки окупації Галичини Радянським Союзом, встановлення тоталітарного режиму на Західній Україні. За кожним рядком вчувається нестримний біль від втрат рідних і односельців, які стали жертвами НКВД. Злочини червоних окупантів, які на власні очі бачив двадцятилітній юнак, назавжди залишили в його душі ненависть і презирство до тих, хто це чинив, а вже у зрілому віці це вилитося у пошук власного методу боротьби з ними.

Таким своєрідним полем борні з поневолювачами для Романа Іваничука стала література, коли в 60-х і 70-х роках найсвідоміші представники українського письменства, як наголошує автор щоденникових записів, обрали для себе місію будь-якими способами протистояти радянській владі. Автор навіть започатковує градацію серед колег по літературному цеху, зараховуючи одних до табору апологетів правлячої системи, інших – до конформістів і нонконформістів. Останніх, звісно, була меншість, а точніше – одиниці, оскільки не кожен міг наважитися піти «з відкритим забралом» проти тоталітарного комуністичного режиму з ризиком для власного життя, свідомо приректи своїх близьких і рідних на напівголодне існування. Імена цих сильних духом людей нині всім добре відомі: Іван Світличний, Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Євген Сверстюк, Ігор Калинець, Василь Рубан...

Такі люди завжди викликали захоплення і глибоку повагу Романа Іваничука. Їх письменник сприймав не інакше, як цвіт української нації. Зовсім інше від-

Роман Іваничук

чуття у нього виникали, коли він ставав свідком морального падіння співвітчизників, які вчиняли жахливі злочини проти власного народу. Показовим у цьому є описуваний у щоденнику процес 1964 року над Володимиром Погужальським, звинувачуваним у підпалі Державної публічної бібліотеки АН УРСР. Нагадаємо, стараннями цього провідисвіта – таємного агента КГБ – було знищено 600 тисяч книг та рукописів (!) україністики, які зберігалися у відділі стародруків найбільшої у республіці бібліотеки. Негідний вчинок Володимира Погужальського так шокував на той час тридцятип'ятилітнього Романа Іваничука, що він запрягнувся обов'язково написати твір про яничарство як родове прокляття українців, водночас возвеличувати звитягу і жертвність найкращих синів і дочок України, заради якої вони віддавали найцінніше – власне життя.

Через три роки, а саме 1967 року, історичний роман «Мальви» був опублікований спершу в журналі «Вітчизна», а згодом в альманасі «Романи і повісті», викидавши неоднозначне

сприйняття відповідальних за ідеологію партійних функціонерів, які розгледіли в ньому прихований антирадянський зміст. У щоденнику автор детально переповідає всі колізії, що виникли навколо твору, згадує, до яких компромісів доводилося вдаватися, аби «Мальви» таки побачили світ. Роман Іваничук на той час одним із перших порушив у романі тему зради Батьківщини, відмови від рідної мови, втрати національної ідентичності. До речі, ці виразки на духовному тілі українського етносу, колись давно діагностовані письменником, ще й досі не зникли, і далі отруюють державний організм на радість путінсько-московським зайдам...

Роман Іваничук у «Щоденниках...» раз-у-раз демонструє самокритичність, коли мова заходить про його ставлення до правлячого режиму за радянських часів, що вимагав від творчої інтелігенції цілковитої лояльності і покори. Якщо сказати, що письменник відчував постійний дискомфорт від приналежності до комуністичної партії, напевно, сьогодні це багатьма сприйметься доволі скептично. Так, наявність партквитка його пригнічувала, змушувала пристосовуватися до обставин, але такий стан справ давав можливість творити заради майбутнього, в якому, рано чи пізно, мала

настати омріяна воля. І, як виявилось з плином часу, Роман Іваничук в усіх своїх історичних романах, три з яких – «Мальви», «Четвертий вимір» і «Орда» – вважаються вершинами його творчої спадщини, жодного разу не покривив душею і не пішов проти власної совісті. Цим він наче спокутував давній гріх, коли присягнув на вірність комуністам.

Вражає в щоденнику Іваничука прозорливість, завдяки якій ще у 80-х письменник передбачив, що Росія у майбутньому становитиме справжню загрозу для України з набуттям нею реальної державної незалежності. Перебуваючи у Москві, спершу як делегат ХХVII з'їзду КПСС, а згодом як депутат Верховної Ради ССРСР, він відчув небезпечні тенденції у російському суспільстві, що так і не перехворіло на сталінізм і дедалі більше почало перейматися імперсько-шовіністичними настроями. Пророчими лишаються думки Романа Іваничука, занотовані ним у щоденнику на початку 90-х: «Росія скинула з себе комуністичну шкуру, як вуж. А вже під нею ми побачили справжній імперський організм, і нерви, і отругу. Боюся, що цей вуж без крові не сконає. Не дай, Боже, – і проллється вона, поки російський народ сам не переконається в облудності своєї месіанської ідеї, поки не увійде у свою історичну землю, занехаяну, незорану, і, працюючи на ній, переміняється з імперської, зненавидженої усім світом нації в нормальну, людяну, демократичну».

У «Книзі другій. Мандрівки близькі і далекі» автор ділиться враженнями з читачем про свої мандрі до США, Куби, Австралії, Туреччини, Греції. Але найбільший інтерес викликає його подорожній нарис до найсумнішого місця на сучасній карті Російської Федерації – Соловцьких островів у Білому Морі, де розташований сумнозвісний монастир з однойменною назвою – останнє місце спочинку славної пам'яті кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського. Письменник вважав своїм громадянським обов'язком відвідати могилу цього багатолітнього страдника за українську віру, образ якого він майстерно розкриє у романі «Журавлиний крик».

Свій «Щоденник...» Роман Іваничук закінчує оптимістичним зверненням до нащадків, перед якими, після стількох століть приниження і гніту, стелиться «вольна дорога», висловлює впевненість у тому, що українці з Божою ласкою посядуть гідне місце серед народів світу, розбудують Україну, щоб жити в ній у щасті й доброті.

РОМАН
ІВАНИЧУК

*Дорогі вольні
і невольні*

ЩОДЕННИКИ
1991—1994

ВЕЛИЧ І ТРАГЕДІЯ ЙОЗЕФА РОТА

Хто ґрунтовно цікавиться чи вивчає європейську класичну літературу, мусить обов'язково ознайомитися з прозою австрійського письменника Йозефа Рота, три романи якого – «Марш Радецького» (переклад Є. Горева), «Ціппер та його батько» (переклад Є. Поповича) і «Гробівець капуцинів» (переклад І. Андрущенка) – кілька років тому вийшли друком у видавництві «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га».

Тарас ГОЛОВКО

Йозеф Рот

Написані ще у 20-х і 30-х роках минулого століття, вони прийшли до українського читача тільки нині, відкриваючи широкому загалові ім'я практично невідомого письменника і журналіста єврейського українського походження, призабуту добу Австро-Угорської імперії, талановито відображену у згадуваних творах, а ще неповторну авторську літературну палітру.

Якщо коротко про біографію письменника, творчість якого популяризує «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га», то повне його ім'я Мойсей Йозеф Рот, який народився у містечку Броди 1894 року на Галичині у сім'ї ортодоксальних євреїв. Здобувши освіту спочатку у Львівському, а згодом у Віденському університетах, він доволі швидко зробив успішну кар'єру журналіста. Але перед тим Йозеф Рот став учасником Першої світової війни – був військовим кореспондентом. Його блискучі репортажі із зони бойових дій не лише створили йому ім'я талановитого хронікера, а також заклали основу майбутньої доволі солідної літературної спадщини. За життя Йозеф Рот написав шістьнадцять романів, чимало оповідань, рецензій, репортажів, судових звітів тощо.

Перший роман у рецензованій книзі «Марш Радецького» не випадково має таку назву. Військовий марш є справжнім символом Австро-Угорської імперії, підданним якої був Йозеф Рот. Цей музичний твір, написаний знаменитим композитором Йоганном Штраусом, присвячений австрійському фельдмаршалу Йоганну Радецькому (1766–1858), що ушавився не лише в австро-турецькій війні, а й у придушенні повстання італійських революціонерів, які намагалися скинути австрійське ярмо.

Дія в романі відбувається на східних теренах імперії – в Моравії, де в ті часи, як і в Україні, існувало містечко під назвою... Біла Церква і куди на військову службу потрапляє головний герой твору – лейтенант Карл Йозеф

фон Тротта. Денщиком у нього служить українець Онуфрій – малоосвічений селянин, сім'я якого через бідність не змогла відкупитися від військової повинності.

Але найбільш знаковими персонажами у «Марші Радецького» все ж є двоє інших героїв: це батько лейтенанта – окружний начальник провінційного міста барон фон Тротта і Сиполе та сам цар Австро-Угорської імперії – Франц Йосиф I. Ці два образи, майстерно розкриті автором роману, справді уособлюють тяглість австрійської імперської державності, вказують на те, що Йозеф Рот назавжди лишився прихильником монархії і доволі критично ставився до будь-яких революційних рухів, що на той час паралізували більшість європейських країн. Доведений факт зустрічі Йозефа Рота з Іллею Еренбургом під час його поїздки до СРСР у 1926 році, в дискусіях з яким він позитивно відгукувався про період правління останнього імператора Австрійської імперії і вкрай негативно висловлювався про зростання популярності лідера націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини Адольфа Гітлера.

До честі Йозефа Рота, після повернення з країни, «где так вольно дишит человек», він, на відміну від Герберта Уеллса, Анрі Барбюса і Бернарда Шоу, фактично викрив у газетних статтях облудність сталінського режиму, засудив войовничий атеїзм комуністів, а ще на додачу звинуватив їх у сприянні нацистам у захопленні влади у Німеччині.

«Марш Радецького», так само, як і два інших романи Йозефа Рота, має сумний фінал. Лейтенант Карл Йозеф фон Тротта гине від куль російських козаків на східному фронті. Автор не міг закінчити твір на оптимістичній ноті, бо навколо нього вже руйнувались основи австрійського

суспільства, світ на очах завалювався, забираючи будь-яку перспективу на краще майбутнє.

Наступний роман «Ціппер та його батько» цікавий хоча б тим, що перед читачем розгортається справжня сімейна драма у міжвоєнній Австрійській республіці. Він – Арнольд Ціппер, середньостатистичний городянин, так і не опанував якоїсь постійної спеціальності, щоб досягти матеріального достатку. Вона – Ерна Вільдер, творча натура, намагається зробити успішну кар'єру театральної актриси. Перед нами абсолютно протилежні характери людей, що, з горем пополам, якось уживаються. Інтерес викликає сам процес підкорення безвольної натури (Арнольд) сильною особистістю (ерна). Є багато спільного у долі цих двох героїв і самого автора «Ціппера та його батька». Арнольд врешті стає театральним критиком лише задля того, щоб ушавити мистецький талант дружини. Як відомо, Йозеф Рот завоював авторитет як фаховий мистецтвознавець своїми змістовними оглядами вистав, що з успіхом відігравалися на сценах Відня, Берліна і Парижа. Інша паралель виникає між Ерною, яку спіткала трагічна доля у фіналі роману, і дружиною-красунею Йозефа Рота – Фредерікою Райхлер. Якщо для однієї неможливість грати на сцені театру і в кіно після отриманих важких травм на знімальному майданчику означає кінець творчій кар'єрі і цілковите забуття, то для іншої трагедією стала прогресуюча форма шизофренії. У 1922 році Йозеф Рот побрався з Фредерікою Райхлер, та сімейне щастя тривало недовго. У 1930 році Фредеріка потрапила до психіатричної лікарні, з якої вже ніколи не вийде. З приходом до влади нацистів, вона стала жертвою так званої евгенічної програми умертвіння людей із психічними відхиленнями. Неможливість емігрувати до Франції разом із ураженою хворобою дружиною душевно надломив Йозефа Рота.

Він починає безбожно пити і поступово перетворюється на хронічного алкоголіка.

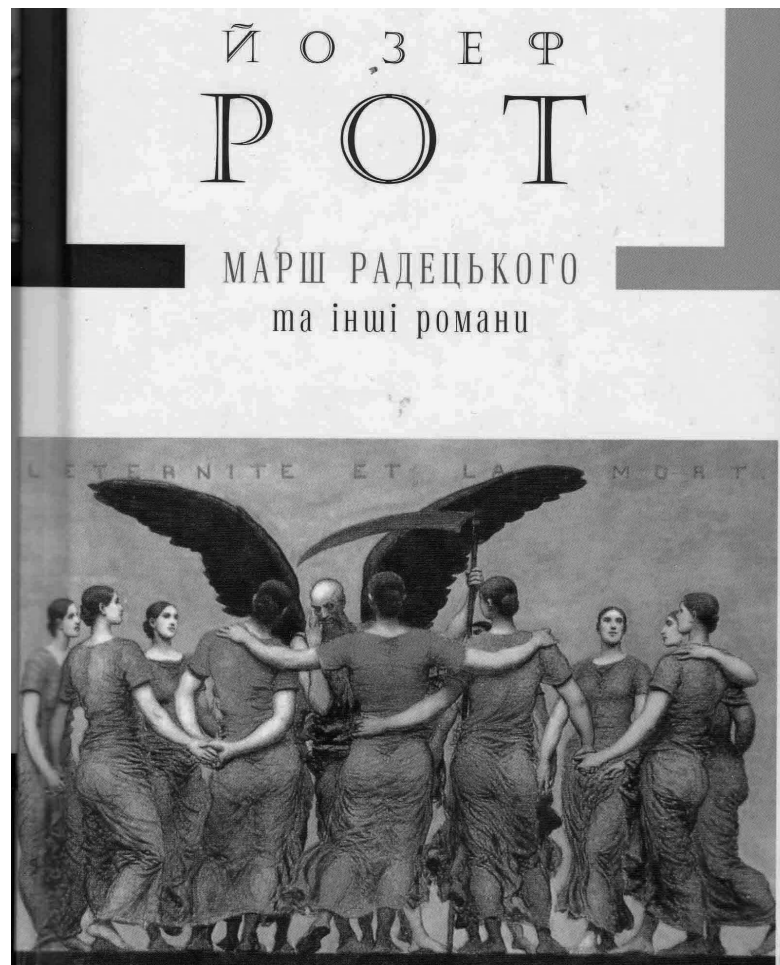
Усі біографи письменника навперобій стверджують, що попри цю ваду він примудрявся ще й майстерно писати на тверезу голову. Здебільшого це відбувалося у світлу пору доби, бо увечері і до глибокої ночі Йозеф Рот любив засиджуватися в кафе і ресторанах, заливаючи в себе літри алкоголю. А на ранок, завдяки титанічним зусиллям, змушував себе сісти за письмовий стіл, щоб творити новий літературний шедевр.

Сьогодні складно віднайти серед масивів літературознавчих праць, присвячених прозі Йозефа Рота, за яких обставин виникла ідея написати роман «Гробівець капуцинів». Відомий у Європі склеп, розташований у старовинній частині Відня, має саме таку назву, використану письменником в оглаві твору. Ось уже кілька століть поспіль монахи римо-католицького ордену оберігають місце спочинку нащадків королівської династії Габсбургів. Назва роману є своєрідною метафорою, що фіксує перервність цілої історичної епохи, свідком остаточного занепаду якої став Йозеф Рот. У часи глобальних зрушень він намагається у творі віднайти непроминальні істини людського існування. Тут і ставлення дітей до немічних батьків, і вірність у подружніх стосунках, і відданість римській церкві з її спасінням і всепрощенням, і відчуття священного обов'язку перед батьківщиною,

і сприйняття смерті як звільнення від життєвої втоми тощо. «Гробівець капуцинів» – це за всіма ознаками соціально-філософський роман, що потребує вдумливого прочитання, де, на завершення всього, осмислюються визначні події на європейському континенті у першій половині минулого століття.

Оглядаючи творчість Йозефа Рота, варто сказати і про стильові особливості його прози. Насамперед слід відзначити глибоку обізнаність автора у побуті, характерному для буржуазного середовища тодішньої цисарської Австрії. Він скрупульозно описує обіди, бали, паради, азартні ігри, все те, чим постійно переймалася габсбургська аристократія. Аби уникнути занудності у викладі сюжету, Йозеф Рот раз-пораз вкраплює різні гумористичні епізоди, які одразу пожвавлюють сприйняття авторської розповіді. Відзначимо його замилювання українськими селами і навколишньою природою Галичини – особливо у романі «Марш Радецького», а також у двох інших творах.

Можна лише порадіти, що Галичина і сусідня Буковина дали таких талановитих письменників на межі двох минулих століть, як Йозеф Рот, Бруно Шульц, Карл Францоз, Леопольд фон Захер Мазох... І хоча писали вони німецькою, польською і єврейською мовами, це аж ніяк не применшує їхнього внеску у вітчизняну культуру. Адже народилися вони на споконвічних українських етнічних територіях і перші кроки до свого світового визнання зробили саме на землі Прабатьківщини.

ЦІЛИЙ СВІТ ЯСКРАВИХ БАРВ І ПОЗИТИВНИХ ЕМОЦІЙ

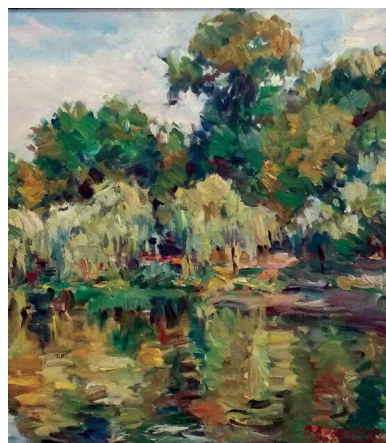
У похмурий і холодний день завжди можна зарядити себе барвами і позитивом. Особливих планів того дня у мене не було, тож, зустрівши афішу виставки Ольги Коваленко (Доел-Картер), я вирішила подивитися на ці картини.

У виставкових залах Центрального будинку художника НСХУ було понад 80 робіт цієї талановитої художниці. Важко передати той спокій і гармонію, яку вони нав'яли. Гра барв просто зачарувувала і витягала з потаємних куточків душі теплі спогади про дитинство, коли ти на полі, а навкруги дикі квіти. Їх було безліч: маки, ніжні ромашки, волошки... Ці спогади виринали на поверхню, наче кити за дозою повітря, адже на виставці було дуже багато полотен саме квіткового мотиву, який так нагадував майбутнє настання весни.

Ольга Коваленко – дуже талановита і світла жінка, її твори – перлини українського живопису.

Народилася майстриня 30 грудня 1961 року в Києві. Закінчила Дніпропетровське художнє училище імені Євгена Вучетича в 1983 році. У 1983–1988 роках навчалася в Київському державному художньому інституті. Педагоги з фаху – Віктор Пузирьков, Олександр Лопухов, Віра Барінова-Кулеба, Василь Гурін. Працює в галузі станкового живопису.

У творчих поїздках відвідала Бангладеш, Латвію, Росію, Великобританію, Іспанію. Ольга дуже любить живопис і займається ним з дитинства. Найбіль-

Олена КОТЛЯРЕВСЬКА,
студентка І курсу КНУКІМ

ше їй подобається творити під час пленерів.

На виставці я зустріла дуже багато її колег-художників: Людмилу Туркевич, Інну Титаренко-Костенко, Петра Зіку нова – заслуженого художника України, Анатолія Казаняра – мистецтвознавця, громадського діяча. Анатолію сподобався підхід Ольги до краси, підбір фарб. Валентина Плавун, також художник, сказала, що це життєрадісний, живий живопис, із насиченим кольором. Відгуки інших художників, які відвідали виставку, були дуже позитивні. Також не могла не прийти найкраща подруга ще зі студентських років Інна Титаренко-Костенко. Разом навчалися і мешкали в одній кімнаті, згадувала цей час жінка з теплою і ноткою суму в голосі. Вони підтримують одна одну впродовж багатьох років. Згадує, що Ольга завжди працювала і мала креативне мислення.

«Для мене в живописі головне колір, я його відчуваю», – каже Ольга. Окрім пейзажів і натюрмортів, їй дуже подобається писати портрети, і в неї вони справді як живі: доволі вдало підібрані кольори і відчувається характер людини, яку малювали. Перед роботою над портретом необхідно спочатку відчути цю людину, вловити її характер, настрої. Головне в портреті – очі, це – душа.

Я запитала в пані Ольги: «Що ви можете побажати собі як художниці?»

«Передусім спокій на душі, – почула у відповідь. – Без цього художник не може працювати, адже це важка праця, яка виснажує доволі сильно. Залишатися вічно молодого в душі, здоровою тілом. Робота цілодобова, дуже важка, але вона прекрасна». Ольга Коваленко вважає, що художник має приносити у світ позитив, відкривати яскраві барви і позитивні емоції. Важко не погодитися з цією думкою. Після відвідування виставки залишився п'яний післясмак, який ще довго зігрівав душу довгими холодними вечорами.

Дивно створений український народ. Прагнення до краси, творчості супроводжує його все життя. Підтвердженням цього явища є виставка «Моя Україна» Катерини Баужі, яка відбулася нещодавно в галереї «Митець».

Чимало відвідувачів змогли помилуватися картинами, в яких відверто промовляла жіноча душа.

К. Баужі народилася у багатодітній родині на Черкащині, де кожен краєвид сповнений особливою неповторною краси. Пагорби, прикрашені квітучими садами, прозорі ставки, озера й річки – все викликало позитив-

Ганна Лавреха вітає художницю

ЖИТТЯ ПІДТВЕРДЖУЄ — МРІЇ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ

ні емоції. Саме в оточенні мальовничої природи проминули дитинство та юність Катерини, а враження від побаченого вона взяла із собою на все життя.

У шістнадцятирічному віці приїхала вона до Києва. Катерина мріяла стати художником, але життя склалося інакше... Попри все, творча мрія потребувала реалізації, і дівчина почала малювати подарункові картини для близьких людей. Поступово формувалася її власний творчий стиль. Катерина почала брати участь у групових виставках, порівнювати свою творчість із іншими митцями.

І ось у зрілому віці Катерина Баужі наважилася представити свої твори публіці. Як зауважив на відкритті виставки заслужений діяч мистецтв, доктор мистецтвознавства Олексій Роготченко, картини випромінюють любов до мистецтва, прагнення розкрити красу української природи, розповісти про навколишню красу через власні творчі образи. От перед нами «Мальовнича Україна», яку так оспівував у своїй творчості Кобзар. Якщо Катерина Баужі малює осінній мотив, то зображені дерева сяють золотим убранням, а хатки під соломою гостинно запрошують до батьківської оселі. На панорамних пейзажах вражають красою річки, сакральні пам'ятки, величні простори хлібних полів. Сяють сонцем поля зі стиглою пшеницею, соняшниками, волошками-

«Дачні півонії»

«Край села»

ми, ромашковими та маковими намистинами.

«Колекція повновзвучно розповідає про пріоритети, які наповнюють світогляд художниці. Ми бачимо пейзажі, натюрморти, морські мотиви, жанрові сценки в яких вирує життя», – зазначила директор галереї, мистецтвознавець Ганна Лавреха. Справді, зворушливі мотиви з хатками, критими соломою, стежками, криницями, мальвами красномовно оспівують історичне минуле нашого народу, наповнюючи наші почуття родинним настроєм. І якщо спочатку Катерина малювала цілком у наївному жанрі, то поступово у неї сформувався власний творчий стиль, який красномовно підтверджує, що художниця відбулася і впевнено посіла своє місце у колі столичних митців. М'який мазок пензля, прозорі кольори, вишукана палітра надають творам особливої гармонії та зворушливості. Саме такими є картини «Соняшникове поле», «Околиця села», «Квітучий садок». Привертають увагу пейзажі рідної Черкащини, у яких вирує природна краса з могутньою життєдайною енергетикою. Усі ці картини викликають бадьорий позитивний настрій, у них простежується сюжетна лінія, композиція витримана, і все це дивує, бо професійної освіти художниця не має. Така характеристика творів свідчить про природні творчі здібності художниці. Зрештою, створені картини повчальні, бо в них розкриваєть-

ся не лише любов до довкілля, а й прагнення образотворчими засобами розповісти про красу рідної землі.

Твори сповнені внутрішньої туги за прекрасним, якого так нам бракує у нашому буремному сьогодні. Художниця освячує глядача своїми полотнами з храмами, де золоті дзвіниці нагадують про вічне, святе, добре. Вона запрошує нас до сільського подвір'я, де завжди чекає своїх дітей мати. І в цих простих сюжетах – така відвертість і душевність, притаманна українській жінці, матері, березині людства. Чуйна душа художниці відчуває квітковий розмай як живу істоту. Вона не тільки

«Соняшникове поле»

передає красу ніжних ромашок, полум'яних маків, блакитних волошок серед хлібних колосків, а й прагне підкреслити силу українських символів, оберегів. Справді, квіти для українського народу мають символічне значення, їх використовують у вишивках, у плетінні вінків, для окраси оселі, розпису посуду, різьбленні тощо. Квіти є оберегами любові, родини, материнства, все це відчувається у серії натюрмортів мисткині.

Побажаємо Катерині Баужі нових творчих злетів.

Валентина ЄФРЕМОВА
мистецтвознавець,
заслужений працівник культури
України

Фото Андрія БАУЖІ та Сергія УДОВИКА

«КОНСЕРВИ»

ОЛЕГА ДАВИДЕНКА

Свої давні роботи відомий львівський митець вирішив законсервувати. І у прямому, і у переносному значенні.

Сергій БАХІН

Як справжній українець Олег вважає, що в господарстві немає нічого зайвого. Як дбайливий господар він зібрав увесь колишній крам: старі пензлі, цвяхи, стружку, ялинкові голки, залишки їжі, лушпиння від насіння, метеликів з гербарію, акваріумних рибок і «законсервував» їх у своїх нових роботах.

«На виставці представлений не живопис, не інсталяція, а мое бажання законсервувати світ, бо людство до цього прагнуло в усі часи. Я законсервував деякі речі побуту, а також мої мрії та почуття», – пояснив свою нетрадиційну експозицію маляр і скульптор. Монументальні консерви зі сміття й непотребу, в переносному значенні, звісно, нагадують художнику про недалеке минуле, розростаючись у масштабі, роботи перетворюються з носіїв інформації на носії почуттів і спогадів. Законсервовані в роботах речі далі живуть, але вже в іншій іпостасі. Як, скажімо, залита епоксидним розчином стружка, металеві деталі чи цвяхи. Як роз-

повів Олег, він просто назбирав їх у майстерні й залив розчином. Вийшло монументально. Деякі композиції удостоїлися ще й золотої фарби, тож виглядають на тлі інших урочистіше.

Дуже своєрідно виглядає окремий блок кількох робіт з рибок, метеликів, запчастин від радіоприладів... Спочатку це були плити, які згодом пофарбували набіло. Пізніше – після їхньої обробки на поверхні з'явилися різноманітні квадратики, смужечки, лінійки та інші відточені композиції. Завдяки цьому роботи отримали друге життя.

випадку це більше стосується іншої сфери творчості.

На думку Давиденка, «консерва» породжує думку про річ як про самодостатній естетичний об'єкт. Найзвичайніші речі можна так законсервувати, що вони житимуть уже як витвори мистецтва. Речам, які він, так би мовити, консервує, він хоче ніби подарувати майбутнє. Консервовані речі, почуття, мрії чекають на своє «воскресіння», повернення у реальність в іншому вимірі й просторі, створюючи атмосферу загадковості, асоціюючись із відгомном минулого. Межі побутовості й мистецтва стираються, перетікаючи одне в одне. Тож автор вважає, що реальність неможливо відобразити адекватно, але можна її законсервувати.

А вже третє своє художнє значення вони дістали, коли на кожній з них було розміщено третій, умовно кажучи, шар, і робота зовсім змінилася. В ході останньої рефлексії митець розташував на давніх своїх працях різні комбінації... На одній з них виділяються залиті «епоксидною» метелики, на іншій – акваріумні рибки, на третій – старі батарейки... І таке інше... Згадуються рядки Ахматової «когда б вы знали, из какого сора растут стихи, не ведая стыда...» Але в нашому

ПОШУК МОЖЛИВОСТЕЙ СВОБОДИ

Новий проект Віктора Сидоренка «Набуття суб'єктності» представляє столична Voloshyn Gallery. Тема проекту – значущі для нашого соціуму перехід і становлення на зламі епох.

Віктор Сидоренко – один з лідерів сучасного українського мистецтва, відомий як український живописець, куратор, педагог, автор об'єктів і фотокомпозицій, а також наукових і публіцистичних праць. Із 1996 року дійсний член (академік) і віце-президент Національної академії мистецтв України. Народний художник України (1998). У 2001 році В. Сидоренко заснував та очолив Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України, який здійснює фундаментальні наукові дослідження в галузі всіх видів сучас-

актуальним питання вибору, бо ми досі перебуваємо в транзитному стані переходу між радянським минулим і капіталістичним сьогоденням. Тому самоідентифікація, «перевірка достеменності» актуальні у всі часи.

Якщо розглянути конкретну роботу із назвою «Набуття суб'єктності», то побачимо зображення молодих людей, які здають кров.

«Головна тема, над якою я працюю багато років, визначилася у 1996 році у проекті «Амнезія», де вперше з'явився мій персонаж «людина у кальсонах»: напіводягнений чоловік у нижній білизні, яку в нашій країні майже протягом століття носили всі соціальні верстви. Тоді, переживаючи незавершений і донині процес національного самовизначення, Україна відкидала своє радянське минуле, прагнула викреслити його з колективної пам'яті. Однак неусвідомлений, не проаналізований досвід повертається в суспільній свідомості незжитими міфами та соціальними комплексами, – вважає Віктор Сидоренко. – Розвінчана чергова прекрасна ілюзія – ілюзія свободи. Свобода переходить у розряд абстрактних ідей, яким не судилося бути втіленими. Пошук необмежених можливостей свободи – завдання мого персонажа».

Автор вважає, що на виставці представлений найцікавіші роботи, створені ним за останні два-три роки. Окрім великих живописних робіт на полотні, написаних поверх чорної імпрематири, на виставці представлена графічна серія «Лексикон персонажа».

ного мистецтва. Із 2002 року Сидоренко професор живопису, а з 2005 – кандидат мистецтвознавства. У 2003 році він представляв Україну на 50-й Венеційській біенале з персональним проектом «Жорна часу», а у 2007 році, спільно із Олександром Соловйовим. був співавтором українського павільйону 52-ї Венеційської біенале.

Головний герой проекту «Набуття суб'єктності» – загадкова постань «нової людини», так званий «транзитивний персонаж» у творчості митця. Образ людини у спідньому разом з автором переживає метаморфози, долаючи певні межі та стаючи іншим.

Темою проекту є перехід, становлення і набуття, що є значущими для нашого соціуму. В. Сидоренко переконаний, що для нашого суспільства залишається

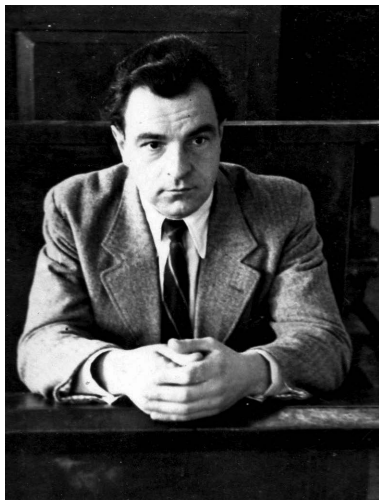
ДОЛЯ ЛЮДИНИ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ МИНУЛОГО І СУЧАСНОГО

У долі кожної особистості зазвичай відстежуються миттєвості тієї епохи, у яку жила людина. Ця розповідь про чудову людину, випускника Ветеринарного інституту 1951 року Шегеру Олександра Ілліча, чий життя тривало в цікаві, але складні і непередбачувані роки історії країни, якої вже не існує на мапі світу.

Майже століття тому, в далекому 1919 році на Чернігівщині у родині селян Іллі Оліферовича і Катерини Василівни Шегер народилася перша дитина – Олександр.

Дитинство і юність Олександр провів у рідному селі. Він, як і більшість селянських дітей, пізнавав світ через наполегливу щоденну працю. Дивлячись на батька, навчився багатьох ремесел. Особливо до душі стали бджолярство та риболовля. З часом батьки переїхали в село Вільне Коропського району Чернігівщини. Бажання отримати максимально якісну освіту спонукало наполегливого парубка долати щодня чималу відстань задля можливості навчатися в школі райцентру. З дитинства Олександра цікавило життя тварин, і тому після закінчення школи в 1938 році вибір майбутньої професії був доволі сміливий і незаперечний – ветеринарія. Того ж року, успішно склавши вступні іспити, Олександр Шегера стає студентом Ветеринарного інституту – саме така була назва ветеринарного факультету сучасного НУБІП до 1957 року. Почалися перші роки навчання. Лекційні заняття відбувалися в сучасному 3-му корпусі, а ветеринарна клініка розміщувалась на вул. Васильківській, 17 – у сучасному 6-му корпусі.

Історична довідка: Історія ветеринарного факультету починається з сільськогосподарського відді-

Лекція з хірургії 15.03.1950

лення Київського політехнічного інституту. 27 вересня 1920 року Управління вищими школами Києва під головуванням академіка В. Вернадського видало наказ про відкриття в Київському політехнічному інституті ветеринарного факультету. 15 листопада на факультеті розпочалося навчання. А 3 червня 1921 року було прийнято рішення про відокремлення ветеринарного факультету від КПІ і створення на його базі самостійного Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту. Перший випуск на ветеринарному факультеті відбувся у 1924 році. Дипломи ветеринарних лікарів тоді отримали лише 9 випускників. У 1930 році Київський ветеринарно-зоотехнічний інститут розділився на два самостійні інститути – ветеринарний та зоотехнічний. У період 1931–1935 років Київський ветеринарний інститут здійснює по два набори студентів на рік і у передвоєнний час стає одним із найбільших навчальних закладів цього профілю в колишньому СРСР. В інституті були створені найкращі умови для підготовки лікарів. Кафедри були забезпечені першокласним обладнанням. В інституті

були зразкова ветеринарна лікарня, фундаментальна бібліотека, дослідне господарство, гуртожиток для студентів і житло у центрі міста для викладачів. У роки війни з 1941 по 1944 роки Київський ветеринарний інститут був евакуйований до Свердловська, де діяв як факультет у складі сільськогосподарського інституту. Неймовірно важко було керівництву інституту і факультету організувати навчальний процес у повоєнний період, але вже 1 жовтня 1944 року розпочали навчання 200 першкурсників. Інститут розмістився у клініках по вул. Васильківській, 17. На початку 50-х років усі кафедри ветеринарного факультету були забезпечені новими меблями, інструментами, апаратурою. Інститут придбав рентгенустановку для рентгеноскопії і рентгенографії великих тварин. Клініки вишу мали манеж для прийому хворих тварин та велике стаціонарне відділення. У 1957 році

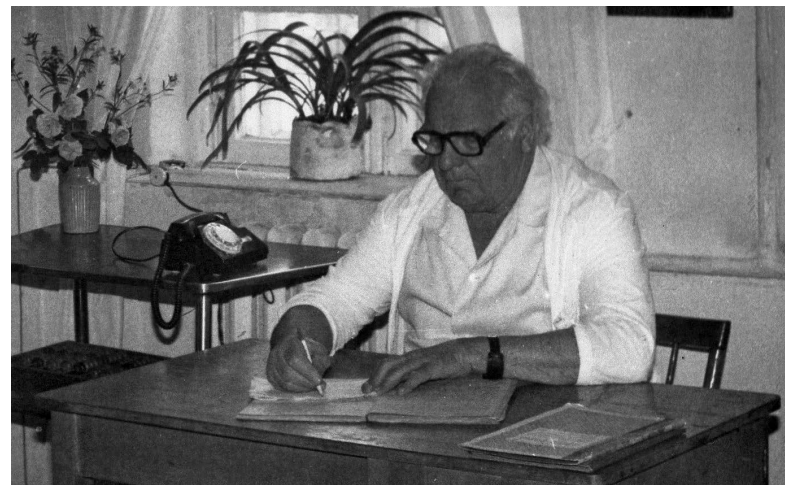

Біля навчального корпусу 1950 р.

інститут на правах факультету увійшов до складу Української сільськогосподарської академії. З 1985 року ветеринарний факультет розміщується за адресою вул. Полковника Потехіна, 16, навчальний корпус № 12. У 1991-му ветеринарний факультет перейменовано на факультет ветеринарної медицини.

Настав 1941 рік. Успішно складені іспити за 3 курс. Але в плани цілого народу втрутилася страшна біда – почалася війна. Керівництво інституту спрямувало новоспеченого студента 4-го курсу на збирання врожаю до його рідного села. Не встигнувши виїхати в евакуацію, Олександр Шегера з вересня 1941-го по червень 1942-го перебував на окупованій території в с. Вільне.

А далі сталося те, що спіткало багатьох наших співвітчизників – примусове переселення для роботи на благо Третього рейху. Доля закинула 23-річного парубка до

Бровари. 30 червня 1987 р.

Відня (Австрія), де йому довелося до 1945 року працювати на паровозобудівельному заводі, а згодом – у пральні для мешканців Відня. У квітні 1945 року, після трьох років полону і каторжної праці, настала довгоочікувана свобода. Але до реального звільнення було ще далеко. За законами того часу всі, хто перебував у полоні, проходили так звані фільтраційні комісії-табори. Така сама доля чекала і на нашого героя. З Відня Олександра Шегеру відправили на перевірку до табору для репатрійованих у Будапешті (Угорщина). Далі, що було справжнім дивом, молодий парубок за призовом потрапив до лав Радянської армії, уникнувши таборів ГУЛАГу як «зрадник Батьківщини». Ті, що поспіхом після звільнення поїхали на Батьківщину, опинилися в таборах ГУЛАГу. Сам факт перебування в полоні ще довго шкодив кар'єрі і самого Олександра, і його нащадків.

Історична довідка: Перевірочно-фільтраційні табори НКВД СРСР – спецстанови для перевірки осіб, що були в німецькому полоні або на окупованій території. Були організовані в грудні 1941 року. 3 грудня 1941 по липень 1944 років через спецтабір НКВД пройшло 375368 осіб «спецконтингенту».

На початку 1948 року, звільнившись із лав Радянської Армії,

Олександр повернувся до рідного села. Палке бажання здобути омріяний фах спонукало якнайшвидше відтворити в пам'яті вивчене в інститутських стінах до війни. У вересні 1948 року студент Шегера з новими силами продовжив навчання. Тоді основний аудиторний корпус стояв у руїнах, і все навчання відбувалось у корпусі ветеринарної клініки по Васильківській, 17.

Непомітно промайнули три роки, і в липні 1951 року, вже в доволі поважному віці, як для студента – у 32 роки – Шегера Олександр Ілліч отримує такий бажаний диплом ветеринарного лікаря. Наступні 40 років свого життя Олександр Ілліч присвятив улюбленій справі – ветеринарії. Доля так склалася, що довелося працювати на різних посадах у різних регіонах України. Одружившись у 1951 році з Ганною Тихонівною Нештою, виховував двох синів Олександра і В'ячеслава, які з Золотою медаллю закінчили київську школу № 59 ім. О. М. Бойченка. Після закінчення вишив Олександр став інженером, а В'ячеслав лікарем.

Тарас МІТУЛІНСЬКИЙ,
член НСЖУ і НСКУ;
В'ячеслав ШЕГЕРА,
лікар

Випускний альбом 1951 р.

Випускний альбом 1951 р.

Минулого року відбулася незвичайна подія. 1 вересня всоте пролунав перший дзвоник на подвір'ї гімназії № 59 ім. О. М. Бойченка, що в Голосіївському районі Києва. Не так багато середніх навчальних закладів, які мають таку славетну історію.

Не порахуєш кількість поколінь, що виховувались і отримували знання в стінах нашої тоді ще школи. Ми дорослішаємо, але навряд чи хтось може забути шкільні роки. Час від часу ми згадуємо різноманітні історії зі шкільного життя, а шкільні роки вже стають не лише твоєю історією, а й частинкою життя улюбленої школи...

У 1917 році на Деміївці, яка на той час була далекою околицею Києва, задля ліквідації неписьменності було відкрито фабрично-заводську семирічну школу № 27. За вісім років школу було перейменовано у школу № 98. Приміщення було не дуже зручним і холодним. У перші роки існування школи учні мали приносити час від часу дрова задля обігріву класів. У той час підручників і зошитів було обмаль, і учні писали на клаптиках газет і сірого паперу. Усі ці труднощі разом з учнями долав і педагогічний колектив школи на чолі з першим директором Лойком Леонідом Михайловичем. Упродовж 1925–1936 років школу очолювала Вирова Єлизавета Василівна.

Новим важливим етапом в історії гімназії стало будівництво у 1937 році сучасної школи, ви-

СТОРІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ КИЇВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ

Гімназія сьогодні

чий гомін – життя тривало. У період з 1943 по 1947 роки школу очолювали Красієнко П. Я. та Огир М. К.

Багато років поспіль – з 1947 по 1964 – директором школи був фронтвик, розвідник Семенець Іван Михайлович (1912–2010). Саме за його керівництва школа отримала ім'я письменника і громадського діяча Олександра Максимовича Бойченка, який народився і виріс у родині слюсаря-залізничника на Деміївці. До речі, племінником О. М. Бойченка (си-

ні майстерні та їдальня. Корисна площа школи збільшилася майже вдвічі. Школа мала дуже високий, як нині би казали, рейтинг, і наш навчальний заклад став базовим для курсів підвищення кваліфікації Міністерства освіти УРСР.

Саме в цей період автор здобував знання у стінах улюбленої школи. Хотілося б щиро згадати словами подяки мою першу вчительку Хиленко Любов Василівну, класного керівника, викладача англійської мови Єрецьку Розалію Аронівну, вчителя фізики Антоненко Тетяну Стефанівну, вчителя української мови та літератури Медведєву Галину Антонівну, вчителя фізкультури Кірнос Дмитра Самойловича та багатьох інших. Слід зазначити, що мова викладання в школі була українською, що було доволі рідкісним явищем навіть у Києві. Я дуже вдячний своїм батькам за те, що навчався саме в українськомовній школі.

У житті кожної людини є дивовижні збіги обставин. Ось декілька прикладів. Моїм першим керівником після закінчення вишу був відомий випускник школи, академік НАН України Палагін Олександр Васильович; дочка згаданої раніше Антоненко Т. С. Оксана Володимирівна Недашківська

була першою вчителькою моєї доньки Оксани; золотий медаліст 1970 року, чудовий лікар і людина Шегера В'ячеслав Олександрович став моїм другом; моя однокласниця Мусіна (Денисюк) Ольга Петрівна зараз викладає математику в нашій гімназії; мій день народження збігся з набуттям школи нового статусу школи-гімназії у 1991 році.

Вже впродовж 35 років, з лютого 1983-го, директором гімназії № 59 є заслужений учитель України, відмінник освіти України Антоненко Тетяна Стефанівна. Завдяки високому професіоналізму, працездатності і наполегливості

за спеціалізованими програмами поглибленого вивчення математики, біології, української мови і літератури, правознавства та англійської мови. Зусиллями колективу створено музеї О. М. Бойченка та історії гімназії, які постійно поповнюються цікавими експонатами. У закладі працюють народний ансамбль танцю «Усмішка сонця», зразкова естрадно-циркова студія

Обсерваторія

ті керівника гімназії вдалося не лише втримати високий рівень іміджу гімназії, а й підняти його на ще вищий щабель. Численні ініціативи й інноваційні програми допомагають підтримувати навчальний заклад на дуже високому рівні. Гімназія співпрацює з багатьма школами і вишами не лише в Україні, а й за кордоном. Стали вже звичними поїздки вчителів та учнів до Німеччини та Молдови для обміну досвідом і здобуття нових знань. Учні гімназії мають можливість у випускних класах навчатися

«Арлекіно», різноманітні гуртки та спортивні секції. На території гімназії працює чи не єдина в Україні справжня шкільна астрономічна обсерваторія. Багато випускників різних років стали відомими не тільки в Україні вченими, лікарями, музикантами, державними і громадськими діячами.

У грудні минулого року нам із дочкою Оксаною пощастило бути присутніми на чудовому святі з нагоди 100-річчя школи. Завжди приємно повертатися туди, де тебе зустрічають із теплотою і любов'ю. А найприємнішими були слова дочки: «Тату, я хочу, щоб твоя онука і моя дочка навчалася саме в нашій гімназії».

На завершення хочу подякувати всім педагогам нашої гімназії за їхню самовіддану працю. Учителі завжди знаходили потрібні слова – часом сварили, бо зазвичай було за що, але здебільшого дарували нам, окрім знань, частинку свого серця. Вітаємо всіх учнів і вчителів зі сторічним ювілеєм нашої гімназії з побажанням здоров'я і нових звершень.

Тарас МІТУЛІНСЬКИЙ,
член НСЖУ і НСКУ

Школа 50-і роки

гляд якої в основі зберігся донині. Отримавши нове приміщення по вул. Велика Китаївська, 85, школа змінила і назву – залізнична середня школа № 2, директором якої став Федір Федорович Бугайко.

У 1941 році майже з перших днів війни у школі був розміщений військовий госпіталь, у якому працювали також і учні. Школа зазнала значних ушкоджень, але майже одразу після звільнення нашої столиці в листопаді 1943 року в напівзруйнованих приміщеннях почалися уроки, знову можна було почути дитя-

ном сестри) був славетний український футболіст і тренер Валерій Лобановський, дитячі роки якого, як відомо, пройшли на Деміївці. Мало хто знає, але художній фільм «Васек Трубочев и другие» (кіностудія ім. М. Горького) в 1955 році знімали саме в нашій школі.

Багато зробила для становлення нашої школи Лиженко Валентина Дем'янівна, призначена на посаду директора в 1964 році. За її керівництва у 1967–68 роках почалася реконструкція школи. Було побудовано 10 класних кімнат, спортивна й актова зали, шкіль-

Відкриття нової школи

Нещодавно відзначивши своє перше десятиріччя, театральна студія «Пролісок» під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України Олега Степановича Натяжного набирає нових обертів.

Як зазначив сам Олег Степанович: «Ми не ставимо за мету робити вистави з вихованцями, ми працюємо з обдарованими дітьми Херсонщини, щоб із стін студії вийшли нормальні, культурно освічені люди, які розуміються на мистецтві, яким притаманне почуття Прекрасного, яке нестимуть одвічне і добре в маси». Любов до театру вихованців студії в одну велику родину театроманів. 28 випускників студії «Пролісок» вже навчаються у різних театральних вишах Києва, Харкова, Кракова, Москви та Санкт-Петербурга. А двоє з ви-

Сухіна (в ролі Аладдіна), Світлана Ніколенко (в ролі Матері) та Всеволод Рилєєв (у ролі Казкаря). Саме вони мають намір вступити до Київського державного театру імені Івана Карпенка-Карого. Вірю, що після уроків зі сценічної мови, хореографії, вокалу, акторської майстерності вони мають усі підстави продовжити славні традиції випускників студії «Пролісок» і скласти вступні іспити на «відмінно».

Не залишили глядачів байдужими і майстерна гра зовсім юних акторів Марії Іллянди (в ролі Принцеси), В'ячеслава Буренка (в ролі Водовоза). Абсолютно всі аплодисментами супроводжували гру Олі Тріус у ролі Джина. Переповнена зала театр-кафе, де переважна більшість діти молодшого шкільного віку, від початку

ВЕЛИКА РОДИНА ТЕАТРОМАНІВ

пускників Ліза Неглядюк і Костя Рогань працюють акторами у нашому Херсонському обласному академічному музично-драматичному театрі імені Миколи Куліша.

Я мав радість побувати на прем'єрі однієї з п'яти вистав. Запальна, емоційно насичена, музично збагачена вистава «Аладдін» – це зразок підготовки вихованців студії, що дає відчуття юним театрам розмаїття вимог до акторської професії. Адже, окрім декламування слів певного персонажа, вихованці студії співали, танцювали, гралися в ігри з глядачами і на високому емоційному рівні тримали інтригу сюжету на сцені театру кафе Обласного академічного музично-драматичного театру імені Миколи Куліша. Адже вони не просто грали, а проживали свої сценічні ролі. Переповнена зала глядачів у дні засніжжя надзвичайно тепло сприйняла нову роботу студії «Пролісок». Високий рівень знань та навичок продемонстрували глядачам цього річчя випускники студії Валентин Фоменко (в ролі Чаклуна), Артем

вистави і до кінця з величезним захопленням спостерігали за дійством на сцені. А це вже заслуга всієї команди, яка працювала над постановкою вистави, костюмами, декорацією та музичним супроводом. Хочеться низько вклонитися Олегу Степановичу Натяжному та його колегам за копітку та виснажливу працю. До речі, тоді, коли вже тривалий час не працюють театральні студії при Київському національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка та при Львівському державному академічному драматичному театрі імені Марії Заньковецької, студія «Пролісок» при Херсонському обласному академічному музично-драматичному театрі імені Миколи Куліша сповнена звершень та нових планів. Хочеться також подякувати дирекції нашого ушанованого театру за мудре та ефективне керівництво закладом, кадрова криниця якого ніколи не обміліє, маючи таку театральну студію.

Олег ОЛЕКСЮК

ЮВІЛЕЙ ТЕАТРУ

Закарпатський обласний театр драми та комедії, розпочавши свою 70-річну історію в Мукачеві, нині святкує ювілей прем'єрою «Наталки Полтавки» на новій сцені – у Хусті.

Марічка РІЧКА

«Основним завданням було створити умови, і не так знайти приміщення, як набрати театральну трупу, щоб творчо працював театр. Звичайно, найголовніше спочатку було знайти людину, яка погодиться, не маючи нічого, почати і зробити» – пригадує Вікторія Фролова, одна з ініціаторів створення оновленого обласного театру.

І такою людиною став київський режисер Сергій Архип-

чук, який у своїй роботі легких шляхів не шукає. Режисер із командою підійшли до завдання не просто творчо, а з розумінням сучасних реалій і глядацьких потреб. Різноманітні художні та хореографічні прийоми, своєрідне аранжування і закарпатський колорит зробили класичний твір Котляревського цікавим і орієнтованим на сучасного глядача. Така інтерпретація не викликала спротиву, а, навпаки, одразу ж припала до душі і глядачам, і самим акторам.

«Мені дуже подобається, що ми відійшли від чогось традиційного і побутового. Є різні символи в сценах, і вони розкриваються кожного разу інакше, я починаю замислюватися над квітками, вікнами. Вікна – це вікна в інший світ, і ми дивимось крізь призму цих вікон і спостерігаємо за життям, рухом, за дією», – із захва-

том розповідає помічник режисера, акторка Валерія Вайнраух.

Костюми акторів поєднують у собі минуле і сучасне, традиційне українське вбрання і камуфляж. Декорацій мінімум, але кожен елемент – це конкретний символ. І всі ці вікна, рушники, голуби, дерева спонукають глядача замислитися, зробити висновки, поставити запитання чи знайти відповіді. Але байдужим ця вистава точно нікого не залишає.

«Птахи – символ волі. Те, як Наталка проявляє волю, приймає рішення, її ніхто не може примушувати – і звідси ці птахи, голуби. Козак Мамай у центральному вікні – це теж символ волі, свободи. Але вікна тут не конкретні хатні, а розраховані на асоціацію», – розкриває свої творчі задуми художник-постановник Ігор Білецький.

Та й сам переїзд театру до Хуста є дуже символічним, адже саме тут зароджувалося театральне мистецтво Закарпаття. Тут існував народний театр під керівництвом В.Майданного, з 1934 по 1939 роки діяв пластовий театр «Нова сцена» братів Шерегіїв. Хуст – маленьке місто, але з глибокими театральними традиціями.

Особливістю постановки стало аранжування Віктора Чаусова, нове звучання пісень і музики Миколи Лисенка та оркестровий супровід.

Практично всі учасники новоствореної трупи є, скоріше, професійними співаками і музикантами, аніж акторами. Але цього не помічаєш, адже величезне бажання працювати, навчатися нового дало вражаючий результат на сцені.

Мирослава Рибчук, заслужена артистка України, виконавиця ролі Наталки: «Естрадний спів і театр – дві різні дороги. Акторство трішки важче, тому що більше треба попрацювати, щоб емоції донести до глядача. До роботи в театрі я була в якихось моментах закрита. Не знала, як розповісти про своє щастя чи нещастя. Зараз більше можу це обіграти. За 3 місяці це величезні зміни, досвід. Це як з ніг на голову все перевернути».

Можна з упевненістю сказати, що Закарпатський обласний театр драми та комедії і далі відроджуватиме театральні традиції Хуста, успішно розпочавши з нової сторінки славетну історію свого закладу.

«Ми все зробили, як хотіли. Хто може – хай зробить краще» – сказав після прем'єри режисер Сергій Архипчук.

Підтвердження цього – заповнена людьми, спраглими за театром, зала Будинку культури, бурхливі аплодисменти, квіти і вдячні відгуки глядачів.

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

№ 11 (4790), 16 березня 2018 р.

Свідомство про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ШЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від А" до Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії

© С В У 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2018 р.:

6 місяців – 199,58 грн; 9 місяців – 299,57 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© С В У «Культура і життя», 2018

